МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

ШИНАРДИ,
№ 149 (4317).
13
ДЕКАБРЬ
1966 шу
Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1966 шера 12 декабре Кремле хьайийлай КПСС Центральни Комитета Пленум.

Пленуме дувца оттадаь дешаш:

1. Дунен халкъашта юкъерча СССР политиках коммунистически болам кхотабар духьа КПСС-о лоаттабеча къовсамахи.

2. 1967 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен планах.

3. 1967 шерарча СССР Паччахьалкхен бюджетах.

Дувца оттадаьча хьалхарча дешах доклад йир КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. БРЕЖНЕВА.

Пленумо ший болх дIахо бу.

ТИКА ТIА ВЕНАЧА САГА—БЕЗАМЕ ГIУЛАКХ

ВАЙ партей советски правительствай даим йоакхо ю цахадлаш советски торговли дегIакхувлара тIа-тIа дукхагIа дегIаухаш латта советски наьха хьашташ дизза кхоачашдара. ХIара шера дегIайоагIа торговли вай республике а. Духхьал укх пятилетках 115 миллион сом дегIайоагIаргья паччахьалкхени кооперативнии торговле товарооборот. Цунца цхьана 41 процент лакхургья общественни кхачана предприятей оборот. Бахача нахага доххача товарий дикал кхы я лакхлургья, иштта шерлургья цар ассортимент а. Торговле предприятешка дукхагIа йохкаргья холодильникаш, телевизораш; хIамаш ютта машинаш, мебель, радиолаш. Иштта дукхагIа йохкаргья кхачан продукташ: дулхи дулха продукташи, шуреи шурий продукташи, чкъаьрийи чкъаьрий продукташи, шекар, баьпадаараш, комсаш.

Пятилетка шерашка розничнии торговли сеть шерлургья 37,7 процент, хIаьта общественни кхачан сеть — 27,9 процент. Керда хьалъергйола торговле предприятеш хургья хIанзарча техникаца Iалашъяь а наха культурно гIулакх де йиш йолаш а. Иштта хургья Грозперча Ленина улицагIа хьалъергйола, болх беш кхо бIаь саг хургвола универмаг, Катаяма-Бутенко, Иванова цIерахча болхлой поселкашка хьалъергйола керда йоккхий тикаш. Цу тайппара тикаш, столовеш хьалъергья Урус-Мартана, Наьсарен, Ножай-Юрта, Советски районашка, кхычахьа.

Сийлен а бехктокхаме а декхараш латт торговле болхлошта хьалхашка. ДукхагIча даькъе цар хьинарах, говзалах уж шоай балхах дог лазаш хиларах тийша да торговле болх дIахо тоабелга, къахьегамхошта парте дIалеххача тайпара гIулакх дIакхоачийтилга. Дукха ба вай республике, парте шоашта хьалхашка оттадаь декхараш дика кхета а деш, торговле болхлочун сий лакха лоаттадеш бола болхлой. Цар кхетамца вIаштIехбаькхаб шоай болх, безаме гIулакх ду тика чу венача сага. Вай торговле предприятешка хIанз болх беш коммунистически къахьегама кхо бIаь совгIа бригаден коллективи д, виъ эзар саг коммунистически къахьегама ударник ва. ХIара торге, ОРС-е, райпо барттайна болх беш я тайп-тайпарча къамех йола коллективаш. Цига дукха ба йоккха опыт йола къахьегамхоша чIоагIа баркал оалаш бола болхлой.

Ийдархоша сий деш а коллективе лоархIаш а я Грозненски универмага кIада дохкача секце заведующи Азарова Раиса. Цо даим кхоачашъю товараш дохкара план, довз наьха хьашташ, тика чу баьхкача нахаца гIулакхаца, Iымерза я. Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннай нов. Азаровайна.

Дик болх беш ва Ножай-Юрта райпо тика заведующи Айламиров Або, Шаьла райпо раймага продавщица Магомедова ПаьтIи, Наьсарен райпо сельмага продавщица Досхоева Дугерхан, иштта кхы дуккхабараш.

КIезига дац толамаш потребкооперацеа. Уж дувпаш йола Нохч-ГIалгIай респотребсоюза правлене председатела заместитела статья тахан оаха кепатох укх номера йиълагIча оагIо тIа.

Цу тайпара масалаш кхы дуккха а доаладе йиш я. Цхьабекъда, республике торговле балха юкъе тахан а тIехь долаш да дуккха кхоачамбоацараш. Городашкарча а юрташкарча а тикашкарча болхлоша дизза Iалашдац къахьегамхой хьашташ, тикашка хилац эша товараш, дукха моттигаш нийслу продавецаш ийдархошца тIожа болаш, торговле бокъонаш телхаеш.

Дохка мел эша кхачан товараш да вай республике. ХIаьта а уж товараш эца кора ца доагIаш дуккха моттигаш нийслу. Эца нахча, чкъаьрий, селедка, карамель йоацаш цхьа юкъ яьккхар Урус-Мартана районер чу Геха тIарча тика чу ухача наха. МалгIабикерча тикашка хилацар хьовла, колбасаш, генарий даьтта. Ведана райпо тикашка кхаь бетта хиннадац шекар-песок, какао, кофе, тайп-тайпара хьоаналаш. Цу тайпара моттигаш нийслу Наьсарен, Шаьла райпо тикашка а.

Иштта хьал отт коммерчески болх эсала леладарах, товарооборотан товарни фондаштеи лертIа планировани ца ярах, товараш ханнахьа хIатIа ца кхахьарах, тикай болх кхетамца вIаштIехь ца баккхарах.

Новкъа дале а, хIанз а тIехь нийслу торговле бокъонаш телхаеш, кулга цIена боаца нах тикашка латташ моттигаш. Цу тайпара дуккха моттигаш нийсъеннай Наьсарен, Сунженски, Шаьла, МалгIабика районашка, Грознерча цхьайолча тикашка. ВIалла да мегарглац из гIулакх. Советски торговле болхлочун сий доалеш бола нах латтийта йиш яц вай тикашка. ЦIенхаштта къовсам лоаттабе беза торговле бокъонаш телхаерашца.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, моттигера Советаш декхарийла а торговле болх тоабара, къахьегамхой хьашташ дизза Iалашдара хIара денна йоакхо е. Тика чу вена саг бокkъонца раьза хинна юхаверзаргволаш вIаштIехьдаккха деза гIулакх. Лакхъе еза торговле культура. Къахьегамхой хьашташ хьалххагIа довза а дайре, царна эша товараш Iалашде деза. ХIара торговле болхлочун сийлен декхар да ийдархошца Iымерза, безаме хилар, царна безаме гIулакх дара низ ца кхобар.

Торговле предприятей кулгалхой декхарийла ба продавец воацаш товараш дохкари наха цIагIа чу товараш хьакхахьари санна йола, иштта кхы а прогрессивни методаши формаши пахаддаш балха юкъехахьа. Даим йоакхо е еза торговле кадраш кийчъяра, уж балха тIа нийса дIаоттаяра, тоабе беза царна юкъера кхетама болх. ШерагIа йоаржае еза торговле болхлошта юкъе коммунистически къахьегама тIехьара яхь.

Ла мегарглац базашкеи складашкеи долаш дола товараш тикашка хьа ца кхухьаш гоаделга.

Къаьстта теркам тIабахийта беза юрташкарча тикай болх тоабара.

Юбилейни шера доккхий социалистически декхараш тIа а ийца шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Царна дизза гIулакх дар — республика торговле хIара болхлочун сийлен декхар да.

СССР-и ГДР-аи ЮКЪЕРА ТОРГОВИ ГIУЛАКХ

Москве кулгаш яздаь 1967 шера СССР-аи ГДР-аи юкъе товараш дохкар-эцар дарах оттадаьча протокола.

ВIаши юкъе товараштa дохкар-эцар дара барт вIаштIехьбоаккхача а кхыдола экономически гIулакхаш цхьана леладара дешаш дувцача а хана оагIонаша ларде лийцараш КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневнеи СЕПГ ЦК хьалхарча секретара, ГДР Паччахьалкхен Совета председатела В. Ульбрихтаи юкъе а хIаьта иштта СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгинаи ГДР Министрий Совета Председатела В. Штофаи юкъе а хинна вIашагIкхетараши беседаши яр.

Протокола тIа оттадаьд СССР-аи ГДР-аи юкъера товарооборот дIахо шеръелга.

Барт вIаштIехьбаьннаб 1967 шера СССР-ера ГДР-е йохийта машинаш, оборудовани, прибораш дукхагIа хилийтара. ЙIаьххача хана тIайийцача декхарашка хьежжа СССР-о тIа-тIа дукхагIча боараме ГДР-е кхухьийтаргда доагор, бедал, материалаш.

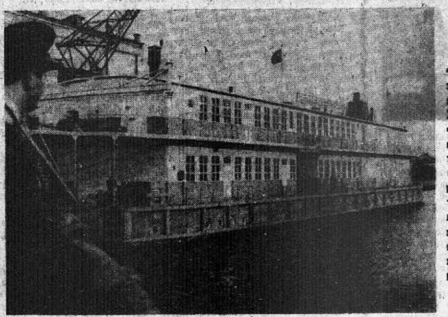
ГДР-о СССР-е кхухьийтача хIамашта юкъе шерра моттиг дIалоацаш хургья машиностроительнии химически промышленноста изделеш, халкъо леладу товараш, кхыдола товараш.

(ТАСС).

ДАГЕСТАНА МЕХКДАЬТТА

МАХАЧКАЛА. (ТАСС). Мехкдаьтта доалла цхьаькха моттиг хьайийлай Дагестана Къилбаседене. Эггара хьалхарча скважино 8-ча декабре мехкдаьтта деннад НегIий ара. Цо бакъдир НегIий арарча лаьттан ченашта тохкам барах пайда баргба аьнна геологашта хийттар. Сел йIаьха йоацача хана укхаза хьайийлай мехкдаьттең гази доалла итт моттиг. Уж болх бе йолаялийтарах дуккха а дукхагIа доаккх мехкдаьтта. Ер шу хьадоладелча денз планал совгIа 32 эзар тонн мехкдаьтта деннад мехка Дагестана мехкдаьттахоша.

Тохкама хIанз 45 скважин йоаккхаш латт НегIий ара.

ХИ ТIА ЛЕЛА ЗАВОД

ПОТИ. Океанически чкъаьрий лувцара Грузински управлене деррига а кхо шу мара дац. ХIаьта цун кемаша хIанз чкъаьрий доах Атлантика къулбехьен ширешкара а Индийски океана тIара а. Болгарера хьанийцача (сурта тIарча) хи тIа гIолла, лелача ремонтиики мастерски торо хулийтаргья форда тIа лелашехьа управлене сейнераштa ремонт е.

И. Чохонелидзе сурт. ТАСС фотохроника.

Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна

ТЕХНИКА КИЙЧЪЕШ БА

Хьинар айденна къахьегаш ба юрта къахьегамхой.

Дика болх бу Гудермесски, Наурски, Грозненски, Урус-Мартана районий боахамашкарча механизатораша, трактораштa ремонт яра республике хьалха латт уж.

Цхьабакъда, ерригача республике тракторашта ремонт яра йиълагIча квартала план 10-гIа декабрь тIакхоачаш 58 процент мара кхоачашъяьлац.

ЧIоагIа тIехьадус ремонт в эзача тракторех аханел кIезигагIа ярашта мара ремонт ца яь Ачхой-Мартана, Ведана, Наьсарен, Шаьла районa боахамаш. Ремонт яра балхий темпаш лакхъярца, къаьстта чIоагIа теркам тIабахийта беза ремонт дика яра а.

ДIадахача шера кIезига нийслацар ремонт яь машинаш дефекташ йолаш хиларах уж балха ара маллинге йохаш йола моттигаш. Из хилийта йиш яц юбилейни шера.

1966 ШЕРА 10-гIа ДЕКАБРЬ ТIАКХОАЧАШ ТРАКТОРАШТА РЕМОНТ ЯР
(йиълагIча квартала плана проценташца)

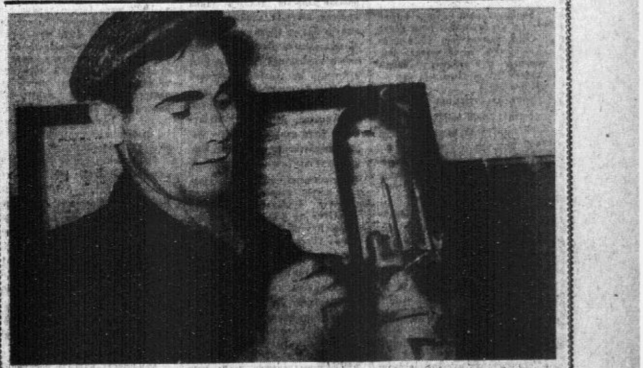
Районаш.	
Ачхой-Мартана	38
Ведана	10
Грозненски	67
Гудермесски	81
МалгIабика	63
Надтеречни	119
Наьсарен	45
Наурски	69
Ножай-Юрта	46
Советски	63
Сунженски	66
Урус-Мартана	67
Шаьла	40
Шелковской	53
Грозвино совхоани объединени	47
Скотооткорм треста боахамаш	68
Ерригача республике гIолла	58

ЯХЬЕ БАЬННАБ

Грозненски крекинг-заводе хьалха латтачарех я Петров Виктор Павлович керте латтача цхьоалагIча цеха коллектив. Ши кIира совгIа ха я цо тIадоагIача шера чотах къахьега. Планах лаьрхIачул совгIа архийца сийрдача мехкдаьтта продукци эзараш тоннаш я.

Цул дукха тIехьа ца юсаш хьинаре къахьегаш я Овсянников Ивана, Литвинов Василе, Кононенко Николая кулгалдеча установкай коллективаш а. Шера план кхоачашъяьй цар.

К. МАГОМЕДОВ.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча Грозненски вагонни депо коллективо къаьстта дика къахьег укх шера. Цхьайтта бетта мехкдаьтта продукташ чуйотта цистернаш кийчъяра план 108,6 процент кхоачашъяьй, хIаьта поезда чархашта ремонт яра план 108,7 процент кхоачашъяьй.

Къахьегама овсарле лакхъяра, ремонт ярга дIабода мах лохбара чIоагIа къовсам лоаттабу депо новатораша, рационализатораша. ДIабахача цхьайтта бетта депо дIачу ца йохийташ ремонт яьй массехк эзар цистернана. Депо рационализатораша балха юкъехкхиьача кердадараша вIаштIехьдалийтар ремонт яьча ерригача поездех 92,7 процент поездашта сихача методаца ремонт е. Из бахьан долаш кхоадь балха сахьаташ эзараш да. Укх шера рационализатораша балха юкъейихьай 176 рационализаторски предложени. Цар паччахьалкхенна 16 эзар сом пайда баьб.

Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика къахьегарца белгалваьнна ва дикагIвола рационализатор, общественник лоархIа Дахшукаев Ахмсол. ХIара сменах норма 135 процент кхоачашъе вIаштIехьдоал цун массехк балха говзал хиларах. Цул совгIа цо дика кхоачашбу продукце дикалга хьежача общественни инспектора болх а. Иштта дика болх беш ва слесарь-инструментальщик Репич Павел Александрович, кхыбараш.

Сурта тIа: болх беш ва А. Дахшукаев.

И. Плиева сурт.

ДОЯРКАЙ СОВГIАТ

Шура кIезиг ца ялийтар духьа ханнахьа хьайбаш ферме чусоцадаь кхаба болабелар Шелковской района «ЦIе ахархо» яхача колхозе. Доахан даьгIенашка доажадеш долча хана юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара дийнахьи буси ялх килограмм шура йоаккхар ферме, хIаьта доахан ферме чусоцадаьчул тIехьагIа цхьа килограмм тIакхийтар из. ХIанз дийнахьи буси 20 килограмм моака, 12 килограмм шекара свекла, ялх килограмм йол яр хIара Iатта рационаца. Цудухьа тIаеттаду шура а.

Шера яьржай доярошта юкъе социалистически яхь. ХIара бетта хул укхаза «доярка ди». Хьалха латтачарна совгIаташ тел. Иштта белгалду кхоачамбоацараш а, уж балха юкъера дIададахара йоагIаш йола мероприятеш чакхйоах. ЛертIа оттадаьд ферме материальни безам совбаккхара дола гIулакх, доахангара хьаьаьккхача хIара центнер шурах хьожаду укхаза алапи, хIаьта планал совгIа дIаекначa продукцех мах тIатох.

Барт тайна коллектив я ферме къахьегаш яр.

Укх шера хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 2650 килограмм шура йоаккхаргья аьнна декхараш тIайийцадар колхоза доаркаша, хIаьта цхьайтта бетта колхоза хIара Iаттагара 2913 килограмм шура яьккхай. Соахка укх хана хIара Iаттагара яьккхчул ялх бIаь килограмм дукхагIа хул из. Колхоза ткъаь доярошех барайттане шоаш 1966-ча шера тIайийца социалистически декхараш кхоачашдаьд 1-гIа декабрь тIакхоачаш. Колхозе меттел ерригача районе а эггара дукхагIа шура яьккхай Нагуманова Галинаси Белова Полинаси. ХIара кхоабача Iаттагара 3400 килограмм шура яьккхай цар. Царел дукха тIехьабисабац доркаш Драничникова Ефросинья, Горбатовская Мария. ХIана ферме 369 етт ба. Царех дукхагIа дараш хIана дехкад. Нагахьа санна дIадахача шера укх хана хIара бIаь Iатта тIехьа 52 Iаса мара кхедаь дене хIанз хIара бIаь Iатта тIехьа 83 Iаса да.

Iа кхерамe дац ферма болхлошта. Доакъар шортта Iалашдаьд колхозо. Йолаш я 15100 тонн силос; 11915 тонн гIожа доакъар, 928 тонн концентраташ. Цох доаханна эшаш дар дукхагIа долча даькъе ферма юхе хьатIаэза латт. Ерригa помещенеш Iа даккхара лертIа кийчъяьй.

Укх бетта юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 2400 килограмм шура йохк цар паччахьалкхенга. Укх бетта планал совгIа кхы а 60—70 тонн шура йохкаргья хьайбаш леладераша.

С. МАЙСИГОВ.

СОВЕТСКИ-ФРАНЦУЗСКИ ЗАЯВЛЕНИ

Советско-французски гIулакхаш айхагIа, бартаца, доттагIалца цхьана леладу гIулакхаш хилийтаргахьа керда боккха гIа баккхара маIан долаш лоархIаш ювц А. Н. Косыгин визитаца Франце вахарца дувзаденнаьча советско-французски заявлене тIа СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгинаи Франце паччахьалкхен деятелаштеи юкъе хинна беседаш.

Эггара хьалхарча аргIанна 1966 шера 30 июнерча советско-французски декларацеца нийс а еш европейски проблемашка хьежар, йоах заявлене тIа, А. Н. Косыгини инарла де Голли. Европейски мехкашта юкъера гIулакхаш дегIаахар ловш хиларах йола эггара хьалхара хиланза яргйоаца этап я кхохкам кIаьдбар, цар политически строй моллагIа тайпа яле а уж шоай лоIаме хиларей цар къаман юкъмарийи сий деш а. Цу хьакъехьа гучаювлаш латт эггара хьалхара дика результаташ.

Шаккхе а оагIув дог тийша а йолаш, цунна тIехьа массе а даькъе дегIаахa деза дерригача европейски мехкашта юкъера гIулакхаш а, Советски Союзаи Французеи юкъера цхьана леладу гIулакхаш тоалуши дегIаухаши хиларах хьокхам а эцаш. Цу тайппара, заявлене тIа дIахо маяххара, чIоаггIа машар оттабе тарлургдар Европе паччахьалкхений къаман суверенитета, территорей бIарччала, низ юкъе ца баккхара, цар чурча гIулакхашта юкъе ца гIертара принципий сий а деш.

Беседаш еча хана дийцар тIехьатIайоагIача хана Европерча кхерамлени ерригача Европе цхьана гIулакхаш леладелга вIаштIехьдаккхареи проблемашка хьажара ерригача Европа юкъара совещани гулъярах дола дош Советски Союзи Францеи, ВIашагIкхийттача Къамий Организаце Устава принципаши цо лерхIараши шоаш хьаллоацаш хилар бакъ а деш, шоай ерригача торонех пайда эца бокъонца лаьрхIа я хIанзареи тIехьа-тIадоагIеи ноахалаш ядерни тIема балаях мукъадахара новкъостал дар духьа.

Герз дIадаккхара проблема йийцар шинна а оагIоно. Ядерни проблемаш, ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьа меттел, из хьаделга декхареи хIанз цун йолаш йола запасаш дIаяхареи хьакъехьа а боккхача лоархIаме хилар кхета а деш, шинна а оагIоно цIаькха а лаьрхIар из герз долаш йолча державашa цу даькъе бокъонца герз дIадоаккхилга Iалашде тарлуш йола средствaш ювцанза ярг ца хилар.

Машара гIулакхa кхераме йолча Къулба-Малхбоален Азерча событех хетар дувцаш дагабаьлар. Шинна а правительства цIаькха а бакъду, Бьетнаме латта тIом тIа-тIа чIоагIлуш а адамаши материальни рузкъаши тIа-тIа дукхагIа хIалакхулаш а хилар. Цар хьакхайкаду кхыча мехкашкахьара юкъегIертар бахьан долаш гIулакхаш цIенхаштта хьалаш тIа далар шоашта халахеташ хилар. Цу гIулакхаша иштта кхерам тIатесс лоаллахарча паччахьалкхенашта, уж хIанз керттера новкъарле я дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбарай дуккхача мехкашта юкъе чIоаггIа машара гIулакхаш оттадарай. Шинна а правительства барт вIаштIехьбаьннаб цу деша хьакъехьара шоай позицеш дIахо вIаший нийсъеш лелае а цунах шоашта хетар дувцаш дIа-юха дагаювла а.

ВIашагIкхийттача Къамий Организацех лаьца аьлча, Советски Союзаи Францеи хет, цу организаце ший гIулакхаш ший Устава принципаши положенеши бокъонца кхоачашъяреи из универсальни хулга Iалашдареи ларда тIа чакхдаха деза аьнна.

А. Н. Косыгинеи инарла де Голлеи белгалдаьккхар шоай правительстваша Азе, Африка, Латински Америка халкъий экономически прогрессана новкъостал дара проблема беш бола боккха лоархIам.

Шинна а оагIоно, дIахо белгал ма даккхара, раьза хинна бакъдир, Советски Союза кулгалдеча паччахьалкхен деятелаштеи Французски республика президентаи юкъе Москве переговораш хиннача хана денз советско-французски гIулакхаш сихача темпашца дегIаухаш хилар. Цар белгалдаьккхар, 1966 шера 30 июнера декларация политически, экономически, Iилма-технически, культурни дерригача доакъошка СССР-аи Францеи юкъе цхьана леладу гIулакхаш дIахо шердара а — бIарчча хьанийцача деррига советско-французски гIулакхаш тоадара а Iаьмате боккхача лоархIаме хилар.

Беседаш еча хана массе оагIорахьара хьежар СССР-аи Францеи юкъе цхьана леладеча экономически Iилма-технически гIулакхий проблемашка. Раьза хинна бакъдир, хIанзалца хинна соглашенеш кхоачашъеш чакхбаьккхача балхо хIанзле а дика результаташ елар. ОагIоний барт вIаштIехьбаьлар шинна а мехка юкъерча торговле, экономика, Iилма, техника даькъе дуккхача ханна цхьана гIулакхаш леладара планаш цхьана кийчъе а оттае а.

Тайп-тайпара бесаш долча телевидене, атомни энергехи космически тохкамехи машара гIулакхашта пайда эцара даькъе цхьана леладу гIулакхаш толаме чакхдоахаш хилар белгал а доаккхаш, шинна оагIоно хьакхайкадир вIаший гIойлеи нийсхои хилара ларда тIа, царех хIаране хьашташи торонаши теркал а еш, шоашта юкъе цхьана леладу гIулакхаш экономика, Iилма, техника кердача доакъошка а хилар шоашта ловлга. Иштта цхьана леладеча гIулакхаша йиш хулийтаргья цхьатарра нийсъяьча ларда тIа, советскии французскии экономикана цхьатарра гIойле а йолаш балхаш деи тохкамаш деи. Цар шинна а мехка лабораторешта, тохкамий центрашта, предприятешта юкъе бувзамаш оттадарга вугаргва. Шинна а оагIоно заявлене тIа хьакхайкаду СССР-аи Францеи юкъе цхьана леладу промышленнии торговии гIулакхаш дIахо дегIаухаргхиларга, форда наькъий, фецарча наькъий даькъе а хIаьта иштта культурни гIулакхашта а шинна мехка юкъера бувзамаш шерлургхиларга дог доахаш шоаш хилар.

1966 шера 8 декабре Советски Союзеи Францеи кхыча мехкашцарча гIулакхий министраша кулгаш а яздаь консульски конвенци яьй СССР-аи Францеи юкъе.

Заявлене тIа белгалдоакх советскии французскии кулгалдеча паччахьалкхен деятелашка цхьатарра хьаштдолаш йолча проблемашка, позицеш нийсъяр духьа, хьежа йиш хулийтаргйола контакташ дIахо лерригIа дегIакхувлилга лоархIаме хилар а хIаьта иштта шинна правительствана юкъе лерригIа консультацеш елга пайдана хилар а.

Бакъдир йоах заявлене тIа, Л. И. Брежневеи Н. В. Подгонеи Франце хьош йола официальни визиташ дIахо къоастаергйолча хацашка хургхилар.

СССР правительства цIерах А. Н. Косыгина официальни визитаца ший аьттув болча хана СССР-е вола аьнна хьийхар Франце премьер-министр Ж. Помпиду. Из предложени дIатIайийцар. Визит хургйола ха къоастаергья дипломатически наькъашка гIолла.

Раьза хинна белгалдаьккхар оагIонаша, 1966 шера 30 июнера советско-французски декларацихкоачашъе лаьрхIа 1966 шера 9 ноябре Кремлаи Елисейски дворецаи юкъе духхьаларча бувзама никъ оттабара хьакъехьарча соглашенена кулгаш яздаь хилар.

СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина Франце йихьача визитои из бахьан долаш хиннача беседашеи, йоах заявлене тIа, йиш хилийтар СССР-аи Францеи юкъе долаш дола дег тIара гIулакхаш тоаде а лерригIа дегIаухаш дола цхьана леладу советско-французски гIулакхаш лертIадахара новкъостал де а. Из визит советскии французскии гIулакхашта юкъера доттагIал чIоагIдара, Европереи лерригача дунен тIареи машара гIулакха юкъе керда цIенхаштта лаьца дакъа да.

(ТАСС).

Советски Iаьдала 50 шу дизарга

ОКТЯБРО ЕННА СЕРДАЛО

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КУЛЬТУРНИ РЕВОЛЮЦЕ ИСТОРЕЦАРА

ВАЙ мехка Советски Iаьдала карагIдаьнача кертгерча хIамаех цаI да культурни революци чакхъяккхар. Из къаьстта дика гуш да нохч - гIалгIай халкъа исторех. Царизмаи, шоай къаман бIаьхийча нахеи шолхонца лоаттадеча Iазапа кIалхарбаьхаб Октябрьски революце нохчийн - гIалгIайн, культурни гIулакхашта тIехьабиса хилар дIадаккха торо еннай.

Берригаш а хIана бац аьнна бола нах йоазув-дешар ца ховши культура йоацаши хинна хала хьалаш юхедитар къонача Советски Iаьдала царизма.

Къаьнача замах юхедисача вовча гIулакхашца, боадоне баьхкачей йоазув-дешар ца ховш хинначей наха чIоагIа лоархIаш хиннача моллай влиянеца лира классови къовсам лоаттабеча хьалашка чакхъяьккхар Нохч-ГIалгIай чу культурни революци.

Кхийнача наха юкъе Iарбий меттала йоазув-дешар ховш хинна нах 0,9 процент бар 1924 шера Нохчашкахьа, эрсий меттала дийшараш — 1,9 процент. Дийша кхаьнах кхы а кIезигагIа бар — 0,6 процент.

1926 шера 291000 саг хиннача нохчех шоай меттала дийша 2309 саги эрсий меттала дийша 4857 саги вар.

1926 шу чакхдоалаш ГIалгIашкахьа дийша нах 8,8 процентага дIаккхаьчабар, 1920 шера 3 процент мара ца хиннача метте.

Культурни революци чакхъяккхара гIулакха къаьстта боккхача лоархIаме яр школа. Адамий исторе чухь эгара хьалха вIашагIъеллар берригача граждашта деша торо луш йола боккъонца демократически система.

ГIалгIашкахьа халкъа образовани дегIайоалаяра боккхача лоархIаме хилар 1924 шера 27-ча ноябре Владикавказе ший болх дIаболабаь эгара хьалхара хьехархой конференци.

Цига тIаийцар школаш дIахо дукхагIа хилийтара, деша даха ха йолаш мел дола бераш дешара юкъеозара новкъостал де лаьрхIа йола решенеш.

Советски Iаьдал даьннача хьалхарча шеррашке а дена Нохч-ГIалгIай чу къаьнара школай здaнеш меттаоттае а керда ераш хьаеллара материальни база кийчъе а болабелар.

1925 шу чакхдоалаш 16 школа яр ГIалгIашкахьа. Керда школаш хьайийлаяр Къаскама, ТIой-Юрта, Пхьилекъонгий-Юрта, Долакха-Юрта, кхычахьа.

1934 шера юххьанцара школа 304 яр республике — 280 юртахкей 24 городей. Цу школашка дешаш 81635 бер дар, царех юртарча школашка дешаш вар 65170 саг.

1934 шерале юрта районашка 12 а город Грозне 12 а йиза йоаца юкъера школаш ехкар. Цул совгIа, йиза юкъера школаш ехкар Грозне 6 а МалгIабике, Гудермесе, Сунже цхьацца а.

Школаш хьалъяра гIулакха из йоккха котало яр.

Советски Iаьдал даьннача хьалхарча шерашка Нохч-ГIалгIай чу школай гIирсаш хьалдеча ханна къовсам лоаттабу кхийнача наха юкъера йоазув-дешар ца ховлгеи кIезига ховлгеи дIадаккхара. Партийни организацей кулгалах йоазув-дешар ца ховлга дIадаккхара йоккх юрташкарча школашка, избашка-читальнешка. Йоазув-дешар ца ховлга дIадаккхара болх къаьстта толаме болабелар латински алапашца йоазув юкъедаьнначул тIаьхьагIа.

Йоазув-дешар ца ховлга дIадаккхар духьа къовсам лоаттабара гIулакха Iалаьмате боккхача лоархIаме яр 1924 шера аьхки хиина Нохчий автономни областа эгара хьалхара областной съезд.

Съезд хьалхадаьхар йоазув-дешар ца ховлга дIадаккхара бола юкъера кхоачамбоацараш, уж дIадахара бокъонца де деза белгалдаьхар.

Съезда решенешка къаьстта белгалдаьхар юххьанцарча школашка, РКСМ ячейкашка, избашка-читальнешка наьна меттала ликпункташ хьаелланза ярг ца хилар.

Йоазув-дешар ца ховлга дIадаккхар духьа культпоходаш йир Нохчашкахьа а ГIалгIашкахьа а. Цу гIулакха оарцагIбаьхар дикагIа бола партийни комсомольски болхлой. Масала, алхха цхьан 1931 шера йоазув-дешар ца ховлга дIадоаккхача дакъа лоацаш 1713 культармеец вар. Йоазув-дешар ца хар дIадаккхара Iалаьмате чIоагIа уйла тIаяхийтар советски органашкахьара а, иштта общественностагахьара а (берригаш а хIана яц аьнна йола дешара заведенеш ухийтар культпоходашка). Дукхача учрежденеша чакхбоахар просветительни болх: библиотекаша, клубаша, избаша-читальнеша, соцкультура цIеноша, кхычар.

Халкъа образовани дегIаккхувлара гIулакха эгара лоархIамегIо дар педагогически кадраш кийчъяр. Къаьстта дешара заведенеш йолаш хиларах тийша дар из дош къоастаделга. Цкъарчоа, Нохчашкахьа санна, иштта ГIалгIашкахьа а, школе беча балха юкъеозар къаьнара педагогически кадраш. Цар массане а, лоацца педагогически курсаш а йоахаш, кийчо йир. Педагогически кадраш иштта кийчъеш яр края юкъерчей лакхерчей дешара заведенешка а. 1923 шера Горски халкъа образоване школе дешаш 35 нохчой 32 гIалгIай вар. 1924 шера дена ГIалгIай автономни областе болх бе йолалу педагогически техникум. ГIалгIайчен юртий школашта кадраш кийчъеча керттерча центрех цаI а хиле дIаотт из. Бовзаш бола писателаш И. Базоркин, Б. Зязиков, Хь.-Б. Муталиев, кхыбараш бар техникумо эгара хьалха арахийцараш.

1924 шера октябре Наьсарен районе — Буроча хьайийлар юртбоахама техникум. 1925 шера Нохчий автономни областе хьайийлар педагогически техникум. Цу чу вIашагIъеллар хьоаккхаме школа. Белгалдаьккха деза, кадраш кийчъяра гIулакха 1921 шера хьайийла Шерипов Асланбека цIерах йола Нохчий болхлой факультет хинна хилар. Цига дешаш бар нохчий хинна ца Iеш, межарашха йолча кхыча республикай а викалаш.

Къилбаседа Кавказа йоккхийча горойий дешара заведенешка хьайийлар автономни областашкара викалаш дешаш хинна горски отделенеш.

1925 шера хиннача Нохчечен хьехархой областной съездо дийцар областе халкъа образоване а кадраш кийчъяра а гIулакх дIахо тоадара дешаш. Кадраш кийчъяра дукха хIамаш даьдоллашехьа а, къамий школашта кхы а чIоагIагIа эшаш яр уж. Из къаьстта чIоагIа холуш Iаьткъар 1931 шера, массанега дешийтилга — юрташка юххьанцареи город Грозне ворхI шереи школаш йистейоахийтилга юкъедаьккхача хана.

Курсашка деша а ухийташ лакхйора хьехархой тоазал. 1934 шера курсашка гIолла чакхваьккхар 756 саг, 1932 шера школашка болх беш вар 1766 хьехархо, хIаьта 1933 шера юрташкарча школашка болх беш 1596 саги городе болх беш 715 саги вар.

Декхар а даь юрташка ворхI шера дешилга, хIаьта цул тIехьагIа бархI шера дешилга а юкъедоаладаро дIадийхар педагогически кадраш дукхагIа кийчъелга. Уж кийчйир парте кулгалцей эрсий а мехкарча кхыча а халкъий вежарашха долча новкъосталцеи. Кхуриш йоагIача тIехьен 10 эзар совгIа саг юкъе вола хьехархой доккха эскар кхедеш латт вай республике. Царца ба тайп-тайпарча къамех бола викалаш.

Советски Iаьдал латтача шерашка культурни гIулакхашта Нохч-ГIалгIайченна доккхий толамаш карагIдаьнна хилара тешал ду, республика хIанз йолча территоре тIа 1914—15 дешара шера хIаране чу дешаш 84 дешархо а волаш юкъера школаш шиъ мара ца хиннача метте, укх дешара шера республике 162 юкъера школа а йолаш, общеобразовательни 444 школа хинна хиларо. Цул совгIа республике я болх бечей юрташкарчен кагирхой 82 школа, 13 специальни юкъера дешара заведени, кхыраш. хIаьта цига дешаш къахьегамхой массехк бIаьэзар бер а да. Духхьал общеобразовательни школашка дешаш да 209,6 эзар совгIа бер, царех 132 эзар совгIа нохчийн гIалгIайн бераш а долаш. Советски Iаьдал латтача шерашка парте кулгалца республике йиллай шиъ лакхера дешара заведени, 141 Iилма-тохкама учреждени, хьалкхедаьд ший Даьхенна, коммунизм хьалъяра сийлахь - доккхача гIулакха мутIахьа дола квалифицированни интеллигенце бIарчча эскар.

М. ШАХОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен архива вокхагIа вола Iилман болхло.

САРАТОВСКИ ОБЛАСТЬ. Волга бух тIа гIолла эгара хьалхара Средни Азера Центре йодача трансконтинентальни газопровода болата «никъ» буллаш ба гIишлошъераш.

СУРТА ТIА: Волга бух тIа газопровод юллача юххьера дюкера керттера дакъа.

Е. Соколава сурт.
ТАСС фотохроника.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

«АЗ ДАЬР МЕГАД!» ЙОАХ НОВ. ШАДИЕВА»

Иштта аьнна яр укх шера 27 октябре «Сердало» газета тIа нела теха аральнна фельетон. Цу тIа дувцар «Сердало» газета рейдови бригадо гучабаьха кулга цIена боаца Наьсарен АТХ тика чу лаьтта продавец Цолоев Султани Экажкъонгий - Юртарча закусочне заведующи Муталиев Мухьмади, Наьсарен райпо председатела Шадиева цхьанкха бехи ца беш битаб яхаш.

Цунах лаьца Респотребсоюза председатела заместитела нов. Занина тхога язду:

Нохч - ГIалгIай Респотребсоюза правлене хоам бу фельетона тIа белгалъяьха факташ хинна хиларах. Наьсарен райпо правлене (нн. Шадиев, Озиев, Бекмурзиев) тикаша, общественни питане предприятеша беча балха контроль эсала лоаттаяр бахьан долаш советски торговле правилаш телхаеш моттигаш хилар. Наьсарен районе Экажкъонгий - Юртарча закусочне заведующи волча Муталиева бокъо йоацаш къаракъ дехкад, тика продавеца Цолоева йохкача хIамаех нахагара доагIачул совгIа ахчаш даьхад, таразаца оза продукт эшаеш, фактура йоацаш товараш дохкаш хиннад. Уж санна йола нарушенеш лый кхыбараша а. Цхьабакъда, Наьсарен райпо правлене ший ханнахьа теркал яьац «Сердало» газета выступлени. Рейдови материала тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара оарцагIбала безача, цу тIа дувцар теркал ца даш дитад. Гучаяьннача нарушеней боагIа мах баьбац. Цул совгIа торгови бокъонаш телхаяр бахьан долаш балхара дIаваьнихха Цолоев Султан комиссионни ларека заведующалла хьожаваьв. Респотребсоюза правлене соцам бу:

Ларека заведующи Цолоев Султан балхара дIаваьнихха.

«Сердало» газето яь критически выступлени теркал ца е гIортарах, материально-бехктохкамерча балхаш тIа болча наьха балха тIахьожам ца лоаттабарах, торговле порядок ца лелаярах, райпо председатела нов. Шадиевна, завторга Озиевна, общепита заведующена Бекмурзиевна чIоагIа бехк баьб. Респотребсоюза управленейи отделенейи начальникашта, кооперативни организацей кулгалхошта Правлене тIадиллад республикански а моттигерча а непайоазон, радио, телевидене выступленеш тIа белгалдоаха кхоачамбоацараш ханнахьа дуеца а дIадаха а».

Кердача техника караерзаю лаьттан ченаш

ДУКХА ха я Грозне мехкдаьтта скважинашта эксплуатаци ю. Итташ шерашка мехкдаьтта хьалдаьха хиларах лакхерча горизонташкара доал мехкдаьтта лаьгIденнад, хIаьта из хьалдаьккхача хий чудессад.

«Мехкдаьтта кхы а кIоаргагIара лаха деза! — аьлар геологаша, — кIоаргарча мелови тIоанашка дукхагIа мехкдаьтта хила деза».

Бакъдар аьлча, цу кIоаргача Iочукхача иштта атта дацар. Дукха халонаш, балха хьовзамаш чухерцача порода дIалувца инструмент, Iо чу ме бохийта тIоанашка гIолла дIауха гематитни маркхал нийслора бурувдеттараштa. Уж халонаш эшаяра езар бурувдеттара керда техника. Из маьшара сиха хьахилазар.

АьрдагIча лаьттан ченаща къувсаш, хьахулар керда приемаш, методаш. Цу гIулакха юкъе доккха дакъа лаьцар Нохч-ГIалгIайчен производственникаша, Iилмахоша, машинашъечар.

ЧIоагIача мелови тIоанашка 5—6 метр мара ца дохалуш хиннача кхаьшарошечни осташта метта карабулакски бурувдеттараша хьадир цул 5—6-зза сихагIа бурув тохалуш дола чIоагIагIача сплавай фрезерни осташ. Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Iилма-тохкама институтa Iилмахоша хьайир цхьаншарошечни оста керда конструкци. Уж балха овсарле йола осташ союзни а дунен халкъашта юкъерча а выставкашка гойташ хиннад. Цу осташца болх баьб старогрозненски бурувдеттараша а, иштта кхыча бурувдеттара конторашка а.

Царех чIоагIагIа да Московски чIоагIача сплавай комбината арахецаш дола алмазни осташ. Лакхерча мелови тIоанашка 200—300 метр кIоаргагIа чудолх уж, вошта аьлча кхаьшарошечнарел 40—50-зза дукхагIа. Царна тохкам бе болабир эгара хьалха, 1961 шера бурув тоха доладир лакхерча мелови тIоанашкарча Хали-Кертерча №№ 10, 13, 17, 18 йолча скважинашка.

Скважинашта кIоаргга бурув тохара боккхача лоархIаме ба лоабата маркхал. КIоарга бурув тохаш хилча из хила беза 150 градус йIовхали 1000 атмосфер давлении ловш. Вай республикерча бурувдеттараша лелабеш хинна химически состав углещелочни реагент йолаш хинна маркхал лакха температура а давлени а йолча зонал тIехбалалехьа лоацалу. Кхы тайпа реагенташ яцар мехка кхыча районашка а.

Цу гIулакха оарцагIбаьхкар Iилмахой. Къилбаседа Кавказа НИИ лабораторе профессора В. С. Баранова хьабаьб термочIоагIа маркхал.

КIираца эбаьча цу маркхалах пайда эцар бахьан долаш бурувдеттарий дикка аьттув баьннаб.

КIоаргагIа Iочу ме долх кхы а чIоагIагIа хила беза маркхал. Цунга хьежжа хьахул керд-керда реагенташ: хроматаш, мистьяь ССБ, ГИПС, кхыраш. Лоабата маркхал тоабарах хIанз чоалхане химически процесс хиннай. Из бахьан долаш бурувдеттарий тоаро хиннай кIоаргга лаьттан ченашка кхача. Цунах кхоачамбаь Iеш бац бурувдеттараш. Цар Iилмахошца цхьана безача маьхера реагенташ, утяжелителаш кхоира, кхы кIоаргагIа бурув тохара наькъаш лех.

КIезига халонаш яц бурувдеттарашта скважинаш чIоагIъе езаш хиларо а. Эшаш яр чIоагIа турбаш, керда тампонажни материалаш. Къилбаседа КавНИИ тампонажа лабораторе Е. К. Мачинске кулгал а деш вIаштIехьбаьккхар цементно - гIомара шлако-гIомара смесех лакхарча температурашка а давленешка лоаца ца луш бола маркхал. Хьайир маркхал ца лоацаболийташ йола реагенташ.

Уж дерригa балдаш даьд аьнна кхоачалуш яцар нийслуш йола халонаш: турбашка Iочубохийта цементни маркхал забое чубуар, юха хьалтIа а ца боалаш. Цу гIулакха старогрозненцаша юкъейоаллийр керда технологи—цементни маркхал турбана арахьа гIолла чубахийтар, тIаккха лоабата маркхал турба чу Iочубеттача гонахьара цемента бар хьалъарабоалар, лоабата бар забое чубуар.

Лоабата маркхал чIоагIа кхераме бар газ е мехкдаьтта хьалъараккхосаш нийсделча. Цу гIулакха лакха йишар керда материалаш, методаш, приемаш.

Маркхало тIера Iочулоаттаю давлени тIоанаша кIалхара хьалолоаттаеш йолча давленица нийсъаь хила еза. Нагахьа санна маркхал кIеззига безагIа хуле из тIоанашка дIауврба, хIаьта тIоанашкарча давленел из кIезига а безгIа хуле — хьалъаратеттарг ба. ХIаьта цунна тIеххьа газ а мехкдаьтта а хьалъараэккха тарлу. Из тайпа йола давлени юхатохара низ бола насосни оборудовани эш. ХьалхагIа цементировочни агрегаташа лоаттаю давлени 150 атмосфер мара яцар. Цул тIехьагIа яьлар 300, 400, 500 хIанз эгара а тIехьа 700 атмосфер давлени еш йола агрегаташ. Уж хьаю вай «Красный молот» яхача заводе. Царех массайолча буровойшка пайда а эц.

ХIанз кIоаргагIа бурув тохаш йола установка бIарчча завод хIана яц аьнна я. 200 тоннал тIех я цигара металлоконструкци. 41 метр лакха хиннача вышкана метта хIанз 53 метр лакхаяр я. «Шмидтовски» лебедкашта метта «Уралмаша» низ бола лебедкаш оттаьй, и. кх. дI.

Дикка аттагIа ба хIанз бурувдеттарий къахьегам. Iочуахийтаран хьалъяхареи операци кхоачашъю инструменташ дIатIахьувзаеши тIерахьахьувзаеши долча АКБ-3 ПБК-3 яхача пневматически дIоагIашца, свечаш увттаю эгара хьалха Грозне хьаьча МСП-2 яхача дIачуахара - хьалъяхара механизацеца. БIаьш тоннаш утяжелитель тоха езаш хул лоабата маркхалах. ХьалхагIа из болх белаца беш хиннабале, хIанз из бу гидромонитиро.

Дикка хувцамаш хиннад вышкаш хьалъеча. Лаьттанцара балхаш бульдозеращца, скреперашца, ораш доахаращца, турбобуращца ду. Авари ца хилийтара йола оборудовани кхыдола технологически гIулакхаши бахьан долаш буровой установка 4 метр лаьттара хьал а айяь йогIа еза. Цу гIулакха ГРМЗ хьабу йоккхийча блокех 4 метр лакха бола установкана кIалхара бух. Цо новкъостал ду хьалъю установка дикагIа, схемаш нийсагIа йолаш хилийта.

ХьалхагIа буровойш ардакхаш гонахьа а техе хулар. Цу гIулакхага дукха хьу йодар, буровойш нийрча хулар. ХIанз цига хвамча даьккхача гатай щиташ я. Цу гIулакхо хьу кхоаь ца Iеш буровой куц а даьккхад.

Массехк шу хьалхагIа цхьаннахьара хьаьккха 53 метр лакха йола буровой вышка кхычахьа дIахьолга хила йиш йоацаш лерхIар. ХIанз из хIара денна яхар санна дIахьош нийслуш да. ХIаьта цо мел рузкъа кходу ха хала а дац.

Кердача хьисапе вIаштIехьбаьккхаб вышкаш хьалъеча бригадай болх. 1965 шера «Старогрознефта» вышкаш хьалъераша вай республике эгара хьалха юкъедоаладир болх сетевой графикаща вIаштIехьбоаккхилга. Эгара хьалха цу графиках болх дIаболабир № 650 йола буровой установка хьайеча прораба нов. Злыдиней бригадира нов. Мартиновси. Цу графико буровой установка хьалъю ха 10—15 денага кхоачаш лоацъю. ХIанз «Старогрознефта» НПУ ерригa а буровойш цу графиках хьалъю. Масала иштта хьалъяьй № 665, 50 йола а кхы а скважинаш.

Кердача методах дика беркат даьннад. Из метод хIанз кхыча буровой организацешка дIаяржаш я.

Кердача техниках, хьалха латтача технологех бизза пайда а эцаш республика бурувдеттараш ди тIехьа кIоарг-кIоаргагIчара дукхагIа «Iаьржа дошув» даккхара, пхе шера плано шоашта хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачаш а тIеххоачаш а дара уйла тIаерзаь къахьегаш ба.

А. ВОЛЖИН,
«Старогрознефта» НПУ кIоарга бурув деттача конторa керттера технолог.

БОАХАМ ТОАБАРА НАЬКЪАШ

ПЕРСПЕКТИВНИ лоаман районех цаI я Ведана район. Пхе колхозо леладеш лаьтташ а долаш. Цига колхозаша доахан леладу, бешахаш кхею. Климатически хьалаша колхозашта торо лу дукха доход луш йола культураш — тхьамкей соргои — кхее.

ДукхагIа йолча колхозий боахамен финансовии результаташа хьахьокх, КПСС XXIII-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара колхозхошен юрта боахама специалисташен 1966 шера партийни организаце кулгалца кIезига къахьийга ца хилар. Ленина цIерахчеи (председатель нов. Баймурзаев) Орджоникидзе цIерахчеи (председатель нов. Хусаинов) колхозашка къаьстта уйла тIайохийт боахама экономически методаца кулгалдара. ХIаьта из зелуш а да. Нагахьа санна укх шера нийсбетта района колхозаша шоай сметаш ахчан доходашта 70 процент кхоачашдаьдале, Орджоникидзе цIерахча колхозо 96 процентв Ленина цIерахчо 91 процентв кхоачашдаьд уж.

Соахка отчет хиннача хана нийсйича ахчан доходаш 247,6 эзар сом е 85 процент лакхъеннай. ХIаьта Орджоникидзе цIерахча колхозе — 1,8-зза. Из доход закупочни маьхаш лакхдара чотах лакхъяь Iийнаяц колхозе. Цу дохода кхоалагIдола дакъа даьккхад бригадайи фермайи производственни гIулакхаш тоадар бахьан долаш. Цул совгIа ахчан доходаш тIаккхетара новкъостал дир пилорамей сом чакхбоаха цехи болх бе йолалийтарах кхы тIа 20 эзар сом совгIа ахча хьатIадаро. Дагадоххарах аьлча, уж гIонна дола доакъош кертерча даькъе ший къахьегамен ахчани чотах хьадаьд колхозо.

Дулхи шурей яккхара специализаци еш я Ведана районера колхозаш, цхьабакъда, цу продукташта реализаци ярах хьатIадоагIача ахчо боахама ерригача дохода юкъе укх шера нийс бетта дIалаьца дакъа 35 процент мара дац. Цун маIан да, колхоза доходий доккхагIа дола дакъа 58 процент лаьттанца хьалхеьча продукцех латташ хилар.

Цу тайпарча итогех кхоачам хетац колхозий кулгалхошта, цар хьалхайоах экономически лоархIамашца бакъъал перспективни — укх гаргарча шерашка ж дукха дедагa, цхьабакъда, из дехкар кхоачашде а [illegible] хьахете а колхозий йолаш а яц.

Цхьа бахьан доацаш белгалбаьнабац Ведана района колхозий экономика дегIаккхувлара даькъера из лостам.

Шортта, дика ахкан даьгIенаш я района колхозий лоамашка. Уж бизза пайда эцаш яц, цкъа - дале, доахан цига хьалдохалуш ца хиларахи шозлагIа - дале, цига доажаде тоъал жа ца хиларахи.

Доахан продукт дукхагIа луш даьраш хьатIа а кхувлаш эсалагIа дараш дIадоахаш латте а, хIанз укх сахьата хеттача тайпара пайда луш дац, доакъараш кийчде хала хилар бахьан долаш хIанз дукха мах бода продукци яккхарга. Ховш мадарра, эрий тIадаьнна доакъараш хьокха техника лелалац лоамашка, цудухьа уж кулг - кара хьекха дезаш хул, хIаьта иштта хьоккача доакъарашка мах дукха а бода. Вакъда, колхозаш, из теркал а даь, цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювла баьцаш дIае яьннай. ХIаьта а, из цхьа юхьиг мара яц. 1967 шера чIоагIа уйла тIайохийтаргйолаш я баьцаш дIаера, хIаьта из цхьа бахьан доацаш а дац—хIанз укх сахьата еза я хьайбай продукци. XXII-ча партсъезда цIерахча колхозе шурий цхьа центр яккхарга 29 сом дахар 1965 шера, Кирова цIерахча колхозе —22 сом. Из мах, пачхалкхено ше эцача шурий цхьан центнерах колхозашта 15 сом 50 кепиги лушехьа а, лохбенабац 1966 шера а. Долче, зе хулаш яьккхай кх шурий хIара центнер.

Цхьайолча колхозашка доакъараш дусташи озаши а доацаш дIаухийташ а я моттигаш. Цхьан оагIора леста йоакхо елга хул цунах — мел дукха мах боде а шура дукхагIа яккхар, хIаьта боахама цунах хулача зен уйла яц цхьаболча хьайбаш леладераша. Цхьабакъда, хьайбаш леладеча болхлоша доакъараш лархIа дезар тIахьежжа ца а лоархIаш, оза а оваш, хIаьта доакъарий хIара килограммах пайда эца безар, царех доала беркат доккхагIа хургдолча тайпара.

Хьайбай продукташ яхарга дIабода мах дIахо лохбергбола кхоачамаш дий - теш Ведана района колхозашка? Да. Эгара хьалха де безар доахана продуктивность лакхъеш даим эргабаьккхаш тоабелга, пхьеменой бола доахаш. Доахан Iаьхара дисарна доаллатабу колхозех эгара чIоагIагIа кхоачамаш ... Iатто колхоза 200 сом сецна зе деш хилар. 40 процент доахан Iаьхара валлабай Карл Маркса цIерахча колхозе 1966 шера, хIаьта ахчаща лаьрхIача, из бахьан долаш 20 эзар сом совгIа зе хиннад колхоза.

Цу колхозе экономически расчет яц, хIаьта из бахьан долаш зенаш хул хьайбай боахаме хинна ца Iеш, боахама гIулакхий кхыча участкашка а. 984 гектар долча оахача лаьттаех колхозо 680 гектара тIа дIаюв гектара кIезига доход луш йола хьажкIаш, хIаьта лакха доход луш йола культура — тхьамка 7 гектара тIа мара дIадийнадац, сорго вIалла а йийнаяц, цун продукци чIоагIа хоатташ йоллашехьа а. ЛаьрхIад, сорго дIайийнача хIара гектаро 2 эзар сомага кхаччалца доход луш хилар.

Ведана районерча дукхагIа йолча колхозашка керд - керда кхоачамаши экономе торонаши гучайоах, цу цхьан ханна болх бу, зенаш хулаш дола дерригa наькъаш дIакъовлара. Цар тIа - тIа дукхагIа лоархIам бу хIанай кхом бареи хьурмат дареи деший.

Боахама гIулакхашта экономически анализ еш бу болх боахама дерригa доакъош айдара тIаерзаь керда перспективни мероприятеш кийчъярца цхьана тарбеш ба. ВIашагIъеккха экономически Советаш колхозий экономика кIоаргагIа тахка а керда кхоачамаш леха а яьннай.

Экономически служба чIоагIъеларпа дувзаденна колхозашка экономически балха кулгалдергдолаш йола лакхера цхьа центр — экономически анализа бюро — районни боахама производственни управлене чу вIашагIйолланза яргйоацаш гIулакх эттал.

Цу доллача хIамаша колхозий экономика чIоагIъяра новкъостал ца де йиш яцар. Бакъда, уж юххьанца даьха гIанаш мара дац, дукхагIдараш хIанзчул тIехьагIа де дезаш да. Цхьабакъда, эгара лоархIамегIадар фуд аьлча, из да, экономика айяра хиланза баргбоаца экономически болх лоархIамей пайданей хилар колхозе кхетадаь хилар.

ХIанз колхозий кулгалхоша меттел, хIара мугIаревча къахьегамхочо а дика кхетаду, хIанзарча хьалашка общественни боахам кхетамца лелабар — цун маIан да из дегIаахара перспективаш бIаргагор, боахама хIара даькъа рентабельность лакхъергйолча некъаш дIагойта йола инструмент а я.

А. БУХТИЯРОВ,
Госбанка Нохч-ГIалгIай республиканска конторa вокхагIвола экономист.

Тюменски индустриальни институте болх бе йолаеннай СибарегIа эгара хьалхара студенчески телевизионни центр. Телекамерашта хьалхашка къамаьлаш деш хул профессораш, Iилмахой, преподавателаш. Къаьстта шоай тайпарча телеустановкай новкъосталца лекцеш ешача ханна хьахьувкх чертежаш, схемаш, формулаш, кинофильмашкара фрагменташ, лабораторешкара передачаш ю.

Телевидене гIолла дешар Iомадеш бараштa кхоъ аудитори я институте 500 саг чу а хошаш. Уж кийчъяьй телеприемникашцеи (хIараяр 5—10 сага лаьрхIа) хаттараш де безам болчарна микрофонашцеи.

Дешар хьехара керда метод студенташа, преподавателаша чIоагIа могаеш я. Из могаяьй РСФСР лакхерчей юкъерчей образоване Министерства.

Сурта тIа: телецентра студе. Материалий сопротивлене курсах лекци еш Тюменски индустриальни института ректора, технически Iилмай кандидата, доцента Анатолий Николаевич Косухина.

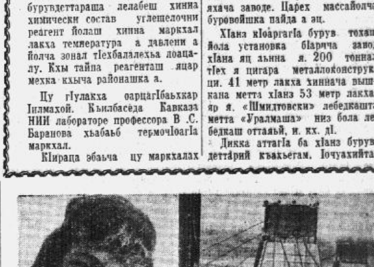
И. Сапожнова сурт.
ТАСС фотохроника.

РАЬЗА ХУРГБА ГIИШЛОШЪЕРАШ

Вай республике йоккхача панелех цIенош эгара хьалха хьалдир город Грозне № 1 йолча микрорайоне. ХIаьта хIанз цу тайпара цIенош хьалду гIишлошъеча дукхача организацеша. Цу гIулакхашта эша конструкцеш хьаеш йолча Грозненски аьшкабетонни завода коллективо дика кхетаду шоай продукци мел чIоагIа эш гIишлошъерашта.

Заводе хьалха латтача коллективашта юкъе я нов. Седельцев керте латта асфальто - бетонщицех. Тхьа пхелагIа ноябре шера задани кхоачаш а я, 140 эзар соча маьха продукци арахийна цеха болхлоша. Иштта дика болх бо Лечевни кулгалла деш № 2 йолча аьшкабетонни цеха коллективо а.

М. МАКИЕВА.

«Комсомольский» яхача Талнахе хьалъеш латтача Заполярни рудникера клетьевой ствола проподчикаш проектни белгалонга — 722 метрга кхаьчаб. Талнаха дукха полиметаллаш доахка моттиг караерзаеча керда рубеж яьккхай.

КхоалагIча квартальерча социалистически яхье «Шахтоспецстрой» управленена ахчан совгIат хьажадаьд.

СУРТА ТIА: аьттехьа — «Комсомольский» рудника хьалъеш латта копераш. Аьрдехьа — гIишлошъяра гIулакх ... Н. Г. Захаров.

Ю. Бармина сурт.
ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 13 декабрь, 1966 шу.

ОЧЕРК

ТЕШАМ, ДОТТАГІАЛ

Ши шу хьалха Ленина цІерахча колхоза председателаца Амагов Махьмудаца кхашка гІолла долхар тхо. Шолжа дукъал тІехьашка даьлар тхо. Шаьрбаьча новккъа скаташ шершаеш, хийцца мухалегІ чуйоаелар машина. Цхьан оагІорахьа Іаьржа оахам дар. Кхыметтел лаьтта лелалара гІулакхах кІезига кхеташ волча саго а зуврглолаш дар цига обработка во, терко йоацаш яь хилар. Вокх оагІорахьа кхачаш латташ гидуаргаш яр. Кхы са а ца тохаденна шоферага аьлар председатела:

— Цхьан минута юхасоцаел.

Юхасайцар тхо. Машина чура араваьлар Махьмуд. Гидуаргашта тІера массехк кортилг хьа а баьккха, уж ший чІоагІача кулгашта юкъе хьокхадир цо. Геттара кагий ганаргаш дисар тІаьръюкъе.

— Вай лаьтташ оах, машинаш йохаю, баьча балхах къахьегама деноші яду, фу дІадув, хІаьта хьахула пайда малагІа ба? Цхьаккха а бац. Да эш укхаза, — аьлар председатела.

Белггала ла, да воацаш яр из моттиг. БІаьстан юхье тракторашхьаяхкийта аха а аьха, ялаташ дІадийначул тІехьагІа, уж чуэца ха хиллалца кхы дІа ца хьожаш дадар кхаш. Чуэца хьабаьхка колхозхой тІадбугаш хилацар ялат. Юха а мах дІаухийтилга мара кхы хьахулаш хІама дацар.

Цигга кхы тІехьа ца доаккхаш колхоза правлене решени йир кхы цхьаькха а тракторно-полеводчески бригада вІашагІйолла аьнна. ДІаелар трактораш, сеялкаш, нохараш, комбайнаш, кхыйола техника. Нахаца къамаьл дир. Цхьаболча механизатораша дика ца тешаш баламаш увзар. Дувцаш дар цІенна гаьна а ваьнна болх белга ма дарий, хІаьта цига яцар масала, «Победа» яхача, ЩІеча Эскара цІерахча колхозашка йола паргІатонаш. Цхьабараша духхьал хьайоахар:

— Бригадиралла мала хьожаву ховргда вайна.

Бригадира помощникалла болх беш вар Бибулатов Элмарза. Наха лоархІаш вар из сабаре, массаза а цхьаьца гІулакх деш хула саг. Дег чу къайле йоацаш болхар цунна тІа массава а. Дукха ха ялалехьа массанена гучадаьлар, Элмарза эрсашца, казахашца, украинцашца, чувашашца цхьана целине эггара хьалхара боал кІалтІакхоссаш, эггара хьалха хьадаьнна ялат чуэцаш хинна хилар. Цун накха хозбеш укх «Знак почета» яха ордени ши медали. БІарг макхоаччa йолча цу аренаш кара ялат доппо тоатол санна вай хьамсарча паччахьалкхен амбарашка чуухар. ХІаьта Бибулатов Элмарза бригадана керте отта раьза хилар хайначул тІехьагІа — цунца балха баха ловраш дукха корабир. Эггара чІоагІагІа цунца болх бе ловш хиннараш кагирхой бар.

Цхьана заседани еш яр колхоза правлении паркоми. Белгалдоаккхаргда вай, парткомеи правленеи членашта хийттараш бе-бе хинна ца хилар. Массанена а ховш дар, Шолжа дукъал тІехьашкахьарча лаьтганна, цига эшаш хинна да хІанз корааваь хилар. Массава раьза а хинна чІоагІвир из.

ДІадаха шу Бибулатов Элмарзий коллектив, тохкаш йола ха, коллективана а цул кулгалхочоа фу карагІдаргда хал йола ха яр. Цо ший декхар кхоачашдир. ЧІоагІа хьинар айденна къахьегаш бар нах. Доаданза ца даьлча мара дІадоадацар моторащ. Болх беш йоаxккача дІатІа а кхухьаш чудоттар даьттеи доагори. Дисциплина чІоагІъелар. ХІаьта эггара керттердар уж лаьтташ дукхадезаделар дар. Толам баргхиларах бокъонца дог тешар цар.

Бахьано вІашагІтехар ши бригадир. «Победа» яхача колхоэера ший доалахо Безбородов Александр волча дІачуотта лаьрхІар Элмарзас. Кхай тІа вІашагІкхийтар уж. Къамаьл дІаьхделар. Коммунисташта хетараши цар хьашташи цаІаш дар. Опыт ювцилга дийхар Элмарзас.

— Мегаргда, — раьза хилар Безбородов Александр. — Из хала гІулакх дац. Лаьтта дог лаш дика тоаде деза. ДІахьажал Элмарза цу дІарча кхайга. Нийсада, гарзах хІама дац. Дика фу Іа лаьттах долле — толамга бода ах никъ баь ваьнарг лархІа мегаргда Іа. Бизза толам барг болгах бокъонца дог тийша хилар духьа, лаьтта хьаьнде Іа, лакха хьувкъам баларца юхадекхаргда цо оаш хьийга къа.

Иштта доттагІал тессар шин бригадира.

Шоашта тІавиллачунга лерг дилла ладувгІаш бар трактористаш. Долчча бесса дувцар цо хьувкъам лакхбе безаш хиларах хІаране кхетадергдолаш. ТІа-тІа дукхагІа тоадала доладелар бригадера гІулакхаш. ДикагІа йолча агротехнически ханашка кхоачашдора деррига балхаш. Кхачаш латтар фийгий доалла Іочуохкаденна канаш долаш дола кІа, Іочуохка а денна дадар дузаш латтача гидуаргий доккхий кортилгаш. Кердадаьлча санна дар лаьтта. ХІаьта дІайийна хІамаш чуэца доладелча, хийтачул а лакхагІа бар хьувкъам. 19.2 центнер кІа даьлар хІара гектара тІара. Из кхозза хІана дац аьнна дукхагІа да укхаза Бибулатов хьатІавалехьа доаккхаш хиннaчул. Дика хиннаяр гидуаргаш а. Ахчанца лаьрхІача цІена доход 269 эзар сом делар бригадо боахама. Из 50 эзар сома дукхагІадар планах лаьрхІа хиннaчул.

Бригадера гІулакхаш дувца баьлар колхозе. Цул тІехьагІа районе а республике а дІахезар къахьегама сийле. Республика коммунисташа парте XXIII-ча съезда делегаталла хержар Бибулатов Элмарза. Съездера юха цІаккхаьчача кхы цхьаькха дикахетар а шийна хург ма дий дагадацар Элмарзийна. Дукха ха ялалехьа вай, советски парламенте хорж из йизза бокъонаш йолаш вола вихал а ваь. Бокха тешам беннаб мугІаречa советски сагах. СССР Лакхехьарча Совета депутат ва из.

ДагадоагІа укх тайнара цхьа гІулакх. Хьалхара сесси хьаеллача вахар Элмарза. Геттара чІоагІа йокъал эттаяр. БІаьстан юхье деиз догІан цхьа тІадам бежабацар лаьтта. Цун гІайгІа дег чу а йолаш вахар бригадир Москве. Иштта мара кхы хила йиш йолаш а дацар из-м. Ахархо ва из. Тамаш йолаш хІама а дар из-м. Дехарах делхаш санна Іалаьмате чІоагІа догІа дийлхар. Цун бригадацарча кагийча наха цу сахьате саг вахийтар станице. Телеграмма оттайир. Цу дийнахье а ший боахамера хоам кхаьчар Элмарзийга.

— Ма чІоагІа гІадвахавар со, — яхаш дувц Элмарзас. Цу хана, Москве воллашехьа а, аз лаьрхІа хьувкъам лакха хургболга хайра сона.

ГІалат валанзар. Хьувкъам дика хилар. ХІара гектаро 23 центнер хІака яланзар аьнна елар. Из кхы цхьаькха толам ба.

Хьувкъам чуайцар. Юбилейни шера чуэцаргдолаш дІадийра гурахьа дув ялаташ. Удобренеш тайсар. ТІаккха цу ханна халонаш хьалхашка эттар бригадана. Кхоачаш ца еш юсаш латтар зяьб ахара план. Долла хІама трактораша юкъахлитадар. ТоЪаш яцар уж бригаде. БІарччача шера тоъал чІоагІа тиш а енна, сов чехка ремонт е оттае езаш яр уж. Из ца дича, кхы метта йоагІаргйоацача ярг йолаш яр трактораш. Из Элмарзас дергдолаш хІама дац. Ший доттагІа Безбородов Александр волча ваха лаьрхІар Бибулатова. Массаза а санна, безамеи тІерей бар уж вІашагІкхийттача хана.

— КІалхарваккха со, доттагІа! — аьлар Элмарзас Александрага. Хьо-м зябь аьха а ма ваьннавий, со хІанз а араваьннавац. Трактораш эш сона.

— Хьо санна бараштa-м новкъостал дар сий долаш да, — аьлар Безбородов Александра. — Укх сахьате кагийча нахаца дагаваргва со.

Кхайка хьавийхар коммунист, «Победа» яхача колхоза парткома член Суховой Владимир.

— ГІулакх миштад хой хьона, Владимир, — къамаьл дІадоладир бригадира, — серноводцаша новкъостал дех. Зяьб аха кхийнадац цар. Хьона фу хет цу гІулакхех?

— Новкъостал де деза, — жоп делар Суховой Владимира. — Со гІоргва.

Цо деча къамаьлага ладувгІаш, наІара тІехьашка дІаэтта латташ хиннавар Суховой Владимира новкъост Федюнин Михаил.

— Со сай доттагІчоа тІехьара къастаргвац. Цхьана гІоргда тхо. СихагІа йистедаргда.

Царна тІеххьа волавелар тракторист Зеленчук Василий

Ше цІаводаш, дег тІара раьза хинна аьлар Элмарзас:

— Баркал хилда шоана, кагийнах!

Ленина цІерахча колхозе ткъаь дийнахь болх бир шин тракторо. 300 гектар совгІа лаьтта аьхар цар. Болх дика бора кагийча наха. Массадолча гІулакха хьокхам телар цар. Безаме, вежарий санна бар царца фусам-дай. Кхыметтел дзар кийчдер а уж дикагІа кхаба гІерташ яр. Цунах гуш да царна юкъера вошали царна деш дола дика хьоашали.

Юбилейни шера хІара гектара тІара 25—27 центнер ялата даккха лаьрхІад Бибулатов Элмарзий бригадо. Хозахета оттадаьдац из декхар. Хьувкъам лакхбара гІулакха Безбородов Александра бригадаца нийсбала безам ба серноводций. Царна юкъерча цІеначa доттагІало аьттув боаккхаргхиларах дог тийша хила мегаргболаш да гІулакх.

В. МЕЛИХОВ.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕШАЙ ТЕРКО Е

Боахамий кулгалхойи керттерча специалистийи экономически дешар вІаштІехьдаьккхад Наурски районни юртбоахама производственни управлене. Цу балха план а оттаьй докладчикаш а хьожабаьб. Докладашта хержа темаш боахама деятельностаца айхха ювзаенна я.

Октябрь бетта деиз бетт-бетта ю уж занятеш.

ХІара заняте кхо доклад ю укхаза моллагІча цхьан боахаме е отрасла производственно-финансови деятельностах. Плана доккхагІа дола дакъа дІалоац планироване, къахьегамах мах балара, учет делаяра, кхыча дешаша. ХІанзле шиъ заняти хиннай. Ала деза, сакъердамеи дукхача наха дакъа лоацаши уж чакхъялар. Хьинаре дакъа лаьцар ладувгІараша. Къаьстта дукха къамаьлаш дир къахьегамах мах балара дош дувцаш. Укхаза гучадаьлар цхьаболча колхозий председателаштеи специалисташтеи из дош дика довзаш ца хилар. Къахьегамах мах балара темах массехк лекци еша езаш хилар а экономически дешар Іалаьмате чІоагІа эшаш долга а хайтар цу гІулакхо.

Экономически уйла тІайохийташ боахам лелабара, вахаре кхоачашдерийи дІахо де лерхІарийи нийса мах бара ха хьатІаэттай. ХІаьта цудухьа духхьал боахамий кулгалхоштеи керттерча специалисташтеи нийша ца Іеш колхозийи совхозийи мугІаречa къахьегамхошта, юкъерча звено специалисташта эш экономически дешар.

Экономически анализа бюрошка даим болх байталга а хІаьта укх шера сентябре дена мугІаречa специалисташта, бригадирашта, фермай заведующешта, звеньевойшта экономически дешар вІаштІехьдоаккхалга а боахамий кулгалхошта дІадилладар юртбоахама управлене.

Цхьабакъда, экономически анализа бюроша юкъ-юкъе мара бац болх, хІаьта экономически дешар хІанз а дІадоладаьдац. Цхьадолча даькъе боахамий бухгалтерийи специалистийи мелал я из.

Колхозий кулгалхойи колхозхойи экономически знанеш кІезига хиларо чІоагІа новкъарло ю производствана къахьегамах мах балара система, планированни учети яра керда опыт юкъейоалаяра.

Масала, «Россия» яхача артела колхозхой, къахьегамах хІара бетта гарантированни мах телга гІойленагІа хилар дика кхета а ца деш, шоай юкъарча собране трудденой къаьнара система лоаттаяра тІехьа хилар.

КІезига нийслац боахамий цхьабола кулгалхой, шоаш цунца боахама экономика зе делга кхета а ца деш планови хьоккхамаши кхыметтел декхараши лохде гІерта моттигаш.

Иштта а производственни лакхара хьоккамаш доах оаха лхаш, Іилма ларда гІа чІоагІъяь выработка нормаш шоай боахама юкъе йоалаяра духьал ба Ленина цІерахча колхоза кулгалхой. Къахьегамах мах балара системa лертІаякккхара теркам тІа ца бохийташ, боахама чурча демократех пайда а эцаш шоашта дополнительни ахча ийдеш моттигаш я.

Укх шера юртбоахама продукташ яхара боккха толам баьккхаб тха района боахамаша. ДІадахача шераца нийсдича дикка дукхагІа яьхай уж.

Къаьстта лакха ба комсаш кхерий толам. «Россия» яхача колхозе хІара гектара тІара 102 центнер, «Советская Россия» яхача чхьагІар доаккхача совхозе 79 центнер, «Наурский» — 75 центнер льнай гектара тІара.

ЩІаккха ца хиннача тайпара ка болча ялатий лакхара хьувкъам кхебаьб района кхаш леладераша — хІара гектара тІара 17 центнер. Ленина цІерахча колхозе хІара гектара тІара 19,8 центнер ялат даьккхад.

Царел тІехьабисац хьайбаш леладераш а. Жа леладерашеи шурий-товарни фермай болхлошеи пхе шера эггара дукхагІа продукташ яьхай.

Шеко яц, нагахьа санна совхозашкеи колхозашкеи экономически дешара дукхагІа теркам тІабохийташ, продукци дукхагІа лаккхарал цунга дІабода мах лохбарал экономически стимулироване ерригача торонех бизза пайда эцаре уж хьоккхамаш кхы а лакхагІа хургхиларах.

А. АБРЯДИН,

Наурски районни юртбоахама производственни управлене воккагІа вола экономист.

ЮРТА КЛУБ ХУРГЬЯ

Надтеречни района «Новогорский» яхача совхоза контора кирпина доацаш шоана гургда кирпишках хьалдеш латта цІа. Дукха ха яц укхаза гІишлошъераша болх болабаь. ХІанзле а пенаш хьалдетта даьннад, кастта тхов тилла баргба. 20 декабре штукатурни балхаш чакхдаьха, керда шу хьатІахулаш укх клубе оаттдергья кердача шера цІей дезду елка.

Къахьегама овсарле йолаш къахьег каменщикаша Расуханов Юпе, Хажбиев Іаьлас, Балкаев Каташа, подсобни балхаш деча Баткаева Айна, Мутаева Боче, шофера Ахмаров Мусас.

Цхьабакъда белгалдаккха дезаш да из здани ханна хилар. 1967 шера укхаза хьалъе йоалалургья типовой клуб. Цунна проект оттаяь яьннай, ахча а хьахийцад.

П. КОВАЛЬНОГОВ.

Укх шерара задани кхоачашъяь а ваьнна 1967-ча шера чотах къахьоьгуш ву «Красный молот» заводан шолгІачу цехера токарь Ахметханов Салам. ХІара сменах задани 160—170 процент кхоачашбеш ву цо, продукце дикал лакха я. Ноябрь бетта балха юкъейилла кхаь цо ши ина ихоь рационализаторски предложени. Цар дикка тоаю металла обработка яра технологи.

СУРТА ТІА: С. Ахметханов.

М. Павлева сурт.

РЕДАКЦИОННИ ПОЧТАЦАРА

ЛАКХА ХЬУВКЪАМ КХЕБАРА

Къахьегама лакхара толамаш даьхар тха совхоза болхлоша пятилетка хьалхарча шера. Дика хьувкъайир юртбоахама культураш. ХІара гектара тІара планах лаьрхІачул дукхагІа чудера ялат, кхыйола культураш.

Къаьстта чІоагІа хьийкъар шекара свекла. Ерригача совхозе шекара свекла хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 312 центнер кхейир.

Аз кулгалдеча звенос 150 гектара тІа йийнаяр шекара свекла. Семилетка тІеххьарча шера гурахьа дийна ялат чуийцадоаллаше а дІадоладир оаха укх шера шекара свекла хьувкъаяра балхаш. Эггара хьалха оаха хьакъоастайир хьалха дІадахача шера гурахьа дув кІа дІадийна хинна участок, цул тІехьа июнь бетта 27—30 сантимерт кІоарга зяьб аьхар, цунна тІеххьа — тІехьа удобренеш а тайсар аьхача лаьтта.

Январь, февраль беттапка боал ца тоссаш удобренеш а тувсаш пхорагІа юха аьхар лаьтта. ХІара гектара тІа кхоккха центнер минеральни удобренеш тайсар. Март бетта лаьтта шаьрдеш кхай дІоахалеи пхорагІеи макха а боаккхаш шозза культиваци йир.

КхоалагІча апреле шекара свекла дІае доладелар тхо тІеххьа дайга макхаш а доахаш токхадир. Иштта, агротехнически бокъонаша дІа мадеххара деш дола шекара свекла дІаера балхаш пхе дийнахь йистедаьхар. Ала деза, комбинированни сеялкаща шекара свекла дІайийнача хІара гектара тІа цхьаьца центнер суперфосфат тассалга, хІаьта уж деррига балхаш даь даьннaчул тІехьагІа лаьтта тоІадеш катокаш хийцар.

ДІайийна шекара свекла хьатІайоаллаше а макхаш даьхар. Геттара лоархІаме да оасар дІадаккхара доаха макхаш, бакъда трактора скорость лакха хил йиш яц: цхьан сахьата кхо километр мара ахийта йиш яц трактор.

Шекара свеклана макха баьккха кхо ди доаллаше а мугІарашта юкъе шаровка йир, хІаьта хІара погонни метр тІа 5—7 баьцовІа мара ца юташ нийлхийр шекара свекла. Уж балхаш итт дийнахь чакхдаьхар. Шекара свекла нийлхъяь йоаллаше а рядашта юкъе культиваци йир хІара гектара тІа цхьаьца центнер аммиачни селитра а тоссаш. Уж балхаш даь ши кІира доаллаше а рядашта юкъе цІаьккха культиваци йир, хІара гектара тІа 60 килограмм карбомидаца подкормка а еш.

Шекара свекла дІайийнача участка хІара гектара тІа тайса минеральни удобренеш лаьттана кхоачамхиллал я.

ШоалагІа нийлх а еш оасар даьчул тІехьа шекара свекла мугІарашта юкъе кхозлагІа культиваци йир, кхы дукха ха юкъе ца йолийташ кхозлагІа оасар а дир. Цул совгІа шекара свекла дІайийнача ерригача участка тІа ах бутт боаллаше а 12—14 сантиметр кІоаргал а долаш мугІарашта юкъера лаьтта кхозза цамца даьккхар.

Иштта, тІехдика гІулакх дича во хила йиш яцар шекара свекла. ХьатІаккхаьчар гуйре. Мерза овлаш чуэца доладелча гучадаьлар хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 315 центнер шекара свекла йоалалга. Ала деза, хиш ца дехкача лаьтта иштта лакхара хьувкъам кхебе вІаштІехьдалар лоархІаме толам болга.

Шекара свекла чуэцара балхаш духхьал свекловични комбайнашца дир, из бахьан долаш лоаццача хана чуийца яьлар шекара свекла.

Республика хьалха латтача шекара свекла лелаерий опыто хьагойт пятилетка шоллагІча шерарча хьувкъама лаьтта кхыча тайпара кийчде дезалга. Гурахь дув ялаташ чуийца доаллаше а лущени а яь юхкаш дІаяха еза, ахкани гуйрани замалахьа тІеххьара ши лущени е еза, хІаьта ноябрь бетта предплужникаш йоахкача пхарашца 30—32 сантиметр кІоаргал а долаш лаьтта аха деза, хІра гектара тІа пхиппа центнер вІашагІъяь минеральни удобренеш а товсаш. Уж балхаш дича зяьб ахкица аьхача дика хургба хьувкъам.

ХІанз, гурахьа де деза балхаш даь а даьнна, кийчдаьд тха совхозе шекара свекла дІаюврг йола 450 гектар лаьтта, хІаьта Іай а бІаьстан юххье а де деза балхаш кхоачашдергда аз йийцача технологех.

ХьатІадоагІача юбилейни шера кхы а лакхагІа къахьегама толамаш даха а хІара центнерга дІабода мах шин сомагара цаІ ах сомага кхоачаш лохбе а социалистически декхараш тІаийцад тха звено болхлоша.

Ш. ДАЛАЕВ,

Урус-Мартана района Мичурина цІерахча совхоза шекара свекла кхееча механизированни звено звеньевой.

Лакха къахьегама овсарле йолаш къахьегаш ба паччахьалкхен орден лелаеча мастера вов. Местоева кулгалду «Назрановский» совхоза гІишлошъерий участка болхлой. Хьайбай боахама, бахача наха дукха гІишлош хьалъяьйцар говзача кулгаша.

Отделочни балхаш дика кхоачашду йоккха опыт йолча Пугоева Людас кулгалдеча штукатурни бригада. Совхоза гІишлошъеча участке йоагІаш цхьаькка гІишлошъяра говзал йолаш яцар Люда. ХІаман зем болча Пугоевай вІаштІехьдаьлар бокъонца штукатура професси Іомае. ХІанз штукатурий бригада кулгалдеш я из.

СУРТА ТІА: (аьтта оагІорахьа) хьалхарча плане ший бригадаца Пхьиленъоагий - Юртарча школана юхе я Пугаева Люда. Классни цІаной пенашта штукатурка яьй из керте латтача штукатураша.

Н. Кобиашвиле сурт.

ДИКАГІБАРАШ

Ер шу толамца чакхдаккхара шерра социалистически яхье яьннай Грозненски ремонтно-механически завода цехий участкай коллективаш. Шера план лаьрхІача ханал хьалха кхоачашъергхиларах дог тийша я тха коллектив. Цхьайтта бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш, планах лаьрхІачул совгІа арахийца продукци 108 эзар сома маьха я. Арахецача продукце боарам дІадахача шера цхьайтта бетта хиннaчул 19,8 процент лакхбеннаб, хІаьта къахьегама овсарле 3,6 процент лакхъеннай. Арахецача продукцега дІабода мах лохбарах духхьала цхьайтта бетта паччахьалкхенна кходаь ахча 86 эзар сом да.

Социалистически яхье хьалха латтачарех я нов. Калугин керте латтача мехкдаьтта оборудованена ремонт еча участка коллектив. Шера план 2-ча ноябре кхоачашъяьй цо. Шера планал совгІа хІанзлехьа арахийца продукци 71 эзар сома маьха я.

Завода коллективо чІоагІа сийдеш ба цахаддаш балха тІа хьалха латташ хьабоагІа токараш Дарсигов, Багашев, слесараш Глухов, Смольников, Галустян, Буянов, Вехов, кхы дуккхабараш. Юкъера, лаьрхІача царех хІаране сменах нормаш 150—160 процент кхоачашъю. Массехк бутт ба цар тІадоагІача шера чотах къахьега.

Е. ГУБАНОВА,

Грозненски ремонтно-механически завода инженер-экономист.

ТОАЕ ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДА

Берригa советски нах а санна дог гІоздаьнна къахьегаш ба вай республика къахьегамхой КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъяра. Коммунизм хьалъеча доахача толамаша, экономикеи культуреи дегІайоалаяра перспективаша гІадбуг советски нах, керда къахьегама коталонаш яхара деган урауватаду. Съезда материалаша белгалдоах коммунистически кхетам балари къахьегамхой квалификаци айяреи наькъаш. Цу дерригe «Знание» общества организацеш декхарийла ю лекционни пропаганда цахаддаш тоае, пропагандиста бакъдола дош хІара сагага кхачийта, пхе шера план кхоачашъяра къахьегамхой оарцагІбоахаш партийни организацеш беча балха новкъостал де. Из дерригa дийцар «Знание». общества республикански организаце III пленуме.

Цун повестка тІа оттадаьдар ер дош: «КПСС XXIII съезда материалий пропаганда идейно - Іилма боарам айбара «Знание» общества Сунженски Наьсарени районни организацей дІахьоча балхах». Цу дешах лаьца докладаш йир Общества Сунженски районни организаце правлене председатела Арутюняна, Общества Наьсарен районни организаце бехктокхамерча секретара нов. Смирнова. Докладех йолча пренешка къамаьлаш дир: Косякова — Іилма методически совета председатела, Общества Ленински районни организаце общественно - политически секце председатела Багдасаряна, «Знание» общества республикански организаце референта Шаипова, КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдела заведуще заместитела Лина.

Пленумо белгалдаьккхар, Общества Сунженски Наьсарени районни организацеша КПСС XXIII съезда материалаштеи решенештеи пропаганда еш цхьабола болх баь хилар. Иштта, масала Сунженски районе съезда материалех лаьца 350 совгІа лекци йийшай, Наьсарен районе — 200 совгІа.

Пленумо дукха кхоачамбоацараш белгалдаьхар. Царех цаІ да тематически лостама, идейно-Іилма боарама дешашта терко хайра ца елга. хІаьта уж каст-каста дувцац правленейи президиумайи заседанешка, секцешка, юкханцарча организацешка. ЛертТІа кара эрзац къахьегамхой культурно - технически юкъараобразовательни боарам айбергбола лекцей циклаш, тоъал пайда эцац гойтара пособехи пропаганда технически средстваехи. Лоадам болаш терко яц лекторий методически говзал лакхъяра дешашта. Лекционни пропаганде керттердар да — дикал, идейни боарам лакха, чулоацам кІоарга хилар. Хала хете а, цхьайола лекцеш хул обзорни, информационни оамал йолаш. ЛадувгІархочо кхоачамбац цифраши факташи дукха хиларах. Из теша гІерт мел бакъ я уж цифраши факташи, из ха а бІаргаго а гІерт фу латт укх е вокха цифрана тІехьашка, оттаяь планаш кхоачашъяра фу эш.

Пленума балха дакъа лоацараш ладийгІар «Знание» общества Старопромысловски, Грозненски районни организацей председателеша нн. Бурлаевеи Чуриловеи яьча информацешка.

М. МАМИЛОВ,

«Знание» общества республикански организаце референт.

КЕРДА НАЬКЪАШ ДЕХК

Пятилетка хьалхарча шера задани кхоачашъеш дика толамаш даьхад гІишлошъераша, промышленноста, юртбоахама къахьегамхоша. Халкъа боахама задани кхоачашъеча шоашта доагІаш дола дакъа дІалаьцад республика наькъий боахама болхлоша а. Иттаза километраш долча кердача тІонаькъашка гІолла йоаланеш транспорт. Халкъа боахама экономика дегІайоалаяра боккха лоархІам бола гІулакх да цу зІаразза дола нах тІе лела йиш я аьнча.

КПСС XXIII-гІа съезда хиннача тІехьагІа шар республика наькъий боахамий коллективаш дуккагІа теркалча лаьнна наькъаш дехкара, уж тоадара гІулакха. Дувца дезаш дикка дола юртбоахама районашка долаш дола наькъаш тоаделгеи, иштта кердадараш дохкилгеи шоай керттерча декхарех цаІ лоархІ наькъаш дехкараша.

Юртбоахама районий экономика тоаяра, айяра наькъаш мел лоархІаме балаш да хьагойт йолча опыто: Доккхий балхаш деш ба къахьегамхой ХІанз, Надтеречни, Гудермеса, Урус-Мартана, Ножай-Юрта, Сунженски районашка. Укх шера дукха кердача хьувкъашка гІолла дІаэзаб керда хьувлургья машинаш Надтеречни — Кень-Юрт, Алкунера Ялхаре боала наькъа цхьан дакъа тІа, Завак-Новолак яхача наькъа.

Дикка тІехкхоачашъяь наькъий боахамашта укх шера хІара бетта задани. Иштта итт бетта 35,8 километр наькъаш дахка дезача дехкараш 43 километр я, 143,3 километра ремонт е езача яьр 163.2 километр я.

Къаьстта дукха къахьийгар укх шера юртапка наькъаш дехкаш. ХІара районе хІана дац аьнна дукха а ша керда наькъаш лакха экономически лоархІам бола мухь цхьадаш дІаувзара. Царех да Надтеречни — Бень-Юрт, Бачигирово — Сарсакай, Урус-Мартан — Грушови, Энгель-Юрт — Кади-Юрт наькъаш а кхыча районашка тайп-тайпара наькъаш а.

ЧІоагІа халача хьалазаьа листача хьуна юкъе гІолла буллаш ба Сунженски районе Алкунера Ялхаре бода тІонакъ. ХІаьта а план кхоачаш а тІехкхоачаш а еш, халонаш эшаеш къахьегаш ба укхазарча наькъа участка болхлой. Иштта, шоаш лаьца лакха темпаш лох ца йолийташ альпийски даьгІенашка дІатІабода никъ буллаш латт Рошнечура ГаланчІоже. Дукха ха ялалехьа бохама лакхоа наькъ гІолла лехкарга шоай Іулаш республика хьийбаш леладераш.

Республике укх шера деш латта наькъаш дерригаш дийца варгаш. Массанахьа го йиш я наькъаш дехкараш, царца цхьана долча хьийбаш наькъаш дехкача моттигашка нах.

Наькъаш дахкара а уж тоадара а гІулакх шерагІа доаржадара пайдане лаьтта укх шера 1965-ча шера яь реорганизаци. Иштта хьалхагІа хиннача кагийча районни наькъий участкашта меттел вІашагІъеллар кхиъ хозрасчет лелаеш йола йоккха производственнонаькъий участок. БиззагІа пайда эца йиш хул йолча механизаце средствах; лакхлу балхий дикал. Иштта, шерагІа эц пайда моттигашкарча гІишлой материалех.

Автомобильни наькъашка гІолла мухь дІа-юха кхахьарах халкъа боахама боала пайда алсамбувл хІара шера. Наькъашка йолаш йола машинаш гІулакхаш а дикагІа а хилийтаргба дІабохьгарга из пайда.

У. ГАГИЕВ,

Нохч - ГІалгІай тІонаькъий управлене ПТО начальник.

ЮРТАШКАРЧА КЪАХЬЕГАМХОШТА

КПСС XXIII-ча съезда решенешка къаьстта уйла тІаяхийтай бахача наха, эггара хьалха юрташка бахарша дІадехараш кхоачашдара.

Юрта бахача наьха доходаш лакхъялари халкъо леладеча товарий рыночни фондаш дукхагІа хилари бахьан долаш вай республикера потребительски кооперации товарооборот укх тІеххьарча хана дикагІа дегІаух.

Дукхха эзараш болча нахах латтача потребкооперации коллективо чІоагІа къахьег вай республика юрташка (къаьстта а тоадаьча наькъашта гаьна ядарашка) товараш дукхагІа тІаозара, юрта бахача наьха доходашкеи дукхалгеи хьежжа товарни фондашта юкъера потребительски кооперации дакъа лакхдара.

Комиссионни мах бар а юкъе долаш 11 бетта товарооборота розничник план кхоачашъяьй респотребсоюзо.

Товарооборота план кхоачашъяраи бахача наха гІулакх дара культура лакхъяраи къаьстта дика аьттув боаккх торговле прогрессивни формаш юкъейоалаяро, мах беча предприятештеи общественни кхача кийчбеча предприятештеи реконструкци яреи уж кийчъярой.

Укх шера дикка чІоагІъеннай кооперативни организацей материально-технически база. Хьайийлай керда 32 тикеи общественни кхача кийчбуш предприятии.

Керда торговни центр юллаш латт Наьсарен-Вокзале, цун комплексана юкъейоза керда хьалъяь гастроном, книжкайи маьккхен тикаш, боахама пхьегІий товараш дохка тика, йизза реконструкци яьй культтовараш дохкача тикана. Шозза вІаштІардаь цІенош хьалдаьд Шаьла ресторани райунивермаги, дика кийчъяь культмагчу а йолаш. Къаьнарча тикашта реконструкци еши кердаяоаш хьалъеши боккха болх баьб Урус-Мартана райпо болхлоша. ХІанзара тайпа торгови центр юллаш латт районни центре: хьалдаь доалаш латт шозза вІаштІардаь цІенош, цун кІалхарча этаже гастроном хургья, шоллагІа чутІа — торгово-технологически холодильнии оборудованеца бокъонца кийчъяь ресторан, ер шу чаккхдалалехьа специализированни 8 тика хьалъергья республике.

Курчалой бахача наха чІоагІа дика могаеш я къанача помещенена реконструкци а яь йилла кхачан продукташ чуйола «Родник» яха тика.

Укх деношка шийна наІараш хьайийлай Советское яхача юртарча кхачан продукташ йохкача «Гастронома» хьисаперча тико. Цу юрта кастта хьаелларгья технологически холодильнии оборудованеца кийчъяь дика столови.

Дукхха керда тикаши столовеши хьайийлай республика кхыча районашка а: Ножай-Юрта, Ведана, Грозненски района, Йоккхача АтагІа, кхычахьа. Материально-технически база чІоагІъеш я гаьнарча юрташка.

Мах бу предприятеш, къаьстта а Наурскии Надтеречнии районашка дукхагІа хилийтара гІулакха юкъе доккха дакъа лаьцад, хІанз а лоац «Грозвино» яхача объединене совхозаша. Совхозий ахчах хьалъяьи хьалъеши я дукхха тикаши столовеши. Цу гІулакха чІоагІа раьза ба юрташка баха нах.

Керда гІирсаш хьалдеши реконструкци еши хиларца дувзаденна чІоагГІа уйла тІайохийт цІеной тІехаахьареи чухьнахьареи сибат хоздара, тика чу латтараштеи хІама эца баьхкараштеи аьхки а къаьстта Іай а паргІата хилийтара.

Потребкооперации низашца са болча аьшкахи херх хьекхаш дахчах хьаювлача гамех яьча Іоакъаехи хьалъе йоалаяьй киоскаш. Кагийча розницаи комиссионнии торговли шеръяра пайда эц цу киоскех.

ХІанз дукха райисполкомаш, юртий къахьегамхой депутатий Советаш чІоагІа хьож торговле дешашка, практически новкъостал ду кооперативни организацешта.

Кооперативни организацешта доккха новкъостал ду юртий Советаша: Каргалински станцерча (председатель нов. Юров), Ножай-Юрта района Алерой яхача юртарча (нов. Магомедов), Курчалойрча (нов. Тумаев). Цу юртий Советий председателашеи депутаташеи дакъа лоац товараш тІакхахьареи дІанийсдареи дешаш къестадеча, тикаш, столовеш хьалъеча а царна реконструкци еча а, тІахьожам а лоаттабу лостам а тел торговлена, кадраш хьахаржара, кооперативни доалахье лораяра гІулакха вІашагІъехкача общественно-массови комиссей балха. Иззамо новкъостал тхоашта республика кхыча юртсоветаша а дергда аьнна хеташ да тхо.

Торговле предприятеш керда хьалъяраи къаьнаяраашта реконструкци яраи чакхйоахача мероприятеша новкъостал даьд юрта бахача наха гІулакх дара культура дикка лакхъяра, хІаьта из бахьан долаш аьттув боал товарашка сихагІа гобахийтеи цунга хьежжа товарооборот лакхъеи.

Укх шерарча 11 бетта товарооборота план кхоачашъяьй Наурскии Сунженскии райпотребсоюзаша, Наьсарен, Ведана, Ножай-Юрта, МалгІабика, Шаьла райпоша, Курчалой потребительски общества, Грозненски, Старо-Юртовски, Шелковской совхозрабкоопаша.

Шоай дикача къахьегамца хьоккхам телаш дукхха болхлой ба республика кооперации, уж дИ тІехь дукхагІа хулаш латт.

Дикалца шоай цІи хазийтай Мамилов Микаила ИбраьхІама — МалгІабика райпо боахама товарий тика заведующе, Сунженски райунивермага коллективо, Киримов Баудина Хьамида — Урус-Мартана райпо кхачан товарий заведующе, Наьсарен райпо № 2 йолча тика чу латтача Кациева Хоасбота Лоле, Савчук Мария Григорьевнас — Шелковской райпо тика заведующе, кхычар.

ЧІоагГІа хестабу Шелковской райпо чайне шефповар Конев Алексей Тимофеевич, Сунженски райпотребсоюза ресторана специалист-кондитер Ахмиров Михаил Исаевич, Наьсарен райпо общепита шефповар Дидигова Оарций Хьанифа.

Цхьабакъда, халахете а, кхоачамбоацараш хІанз а дукха да кооперативни организацей балха юкъе. Дукха моттигаш я товараш тоъал долпашехьа а дохка доацаш, торговле бокъонаш телхаеш, дукххача тикашкеи столовешкеи лоха я гІулакх дара культура, хІама эца баьхкаращца тика чу латтараш гІожа болаш моттигаш я.

ХІанз кооперации болхлой керттера уйла товарооборота шера план кхоачашъяраи кхыдола планови хьокхамаш кхоачашдараи тІаерзаяьй. Юбилейна хетаь торговли йолаеннай Советски Іаьдала 50 шу дизара сийна.

8-ча декабре гулъяьча Респотребсоюза совето къаьстта уйла тІаяхийтар юртарча торговле материально-технически база дІахо дегІаккхувлараи чІоагІъяраи.

Торговле берригача болхлоша чІоагГІа йоакхо ю Іан замалахьа цахадлаш ергІйолаш торговли кийчъяра, къаьстта а райцентрашта гаьна ядача, йоачаш йолча хана товараш ханнахьа тІадахьа йиш хургІоацача юрташка.

Іан замалахьа болх бергболаш шийханнахьа кийчо яр духьа кооперативни организацеша хьалххагІе а шоай гІулакхаш даьд тика чу латта болхлой спецбарзкъаща ІалашІбара, дукххача тикашкеи столовешкеи тховнаш тоадаьд, кІираш техай, басараш хьекхад, кораштa кизгаш техад. Из болх дика чакхбаьккхаб Ведана районе: Дарго, Белгатой, Эрсеной, хІаьта иштта Наьсарен-Вокзале, Ачхой-Мартане, Наурски райпотребсоюза тикашка.

Товараш хьанал хьалха тІаозара де дезар даьд Ножай-Юрта, Ведана, Советски, кхыча районашка.

Товараш тІаоза доладу сентябрь-октябрь бетташка. ТІаоз тух, фатаген, сапа, цІилеторгаш, хьоар, шекар, крупа, макаронни хІамаш, спецкогагІирс (хьамча, кирзови иккаш), спецбарзкъаш (фуфайкаш, плащаш, кийнаш, хачеш), дуккха кхы тайпа товараш. Уж тІаоза транспорт хьожаю, кхы тІа а товарий фондаш тел.

Гаьнарча юртий тикашкеи кооперативни организацей складашкеи Іан замалахьеи бІаьстап юхьеи тІа а эле дІанийсду юкъагІа на йоалийташ торговли лелаяра кхоачамбалла хургдола товараш: хьоар 1600 тонн гаргга, макаронни хІамаши крупаши 100 тонн совгІа, шекар 400 тонн, тух 500 тонн совгІа, 200 тонн совгІа сапа, 500 тонн совгІа фатаген, кхоачам хиллал кхыдола кхачан, промышленни, боахама товараш — тийга хІамаш, когагІирс, пхьегІаш, спецбарзкъаш, спецкогагІирс, кхыдараш.

Хиланза даргдоацача товарий доккхагІа дола дакъа хІанзале а дІатІаьзад. хІаьта вож юкедисараш а укх гарггарча хана тІаозаргдолаш да. Транспорт ца тоъар бахьан долаш хала да товараш тІаоза. Транспорт ца тоъарах юрта бахача нахага йохка лаьрхІа коартолаш, баьцадараш, кхыдола кхачан товараш шоай ханнахьеи кхоачамболлаши тІаьза ца далар кхерам болаш да. Автотресто тхоашта цу гІулакха новкъостал дар догдоах оаха.

Нах Іалашбара даькъе хьалхашка увтта цхьайола халонаш кхоачам хиллал товарий фондаш хьа ца хьожаярца ювзаенна я.

Республика торговле Министерства, Госплано, Госбанко кхоачашъяп республика потребительски кооперации мах беча кхыча организацештеи юкъе товараш юха а дІа-хьа декъара енна указани. Из бахьан долаш бахача нахах хІар сага еих доархІаш юртарча наха ийду дуккха товараш городашкарчул дуккха а кІезигагІа да, къаьстта а когагІирс, пальтош, костюмаш, телевизораш, мебель, кхыдола товараш.

Потребкооперации болхлоша кхы тІа а лех ресурсаш: дукхагІа хьаю консервни продукци, маршаш, маькхабулкай хІамаш, товараш децентрализованни наькъаца ийделга вІаштІехьдоах. Шоай деррига низаш тІадахийта кийча ба уж лакха культурни торговли вІаштІехьъяккхари юрта баха нах товарашца бизза Іалашбари духьа материально-технически база чІоагІъяра а Іани бІаьстан юхьерчеи халача хана пахаддаш дохка массе тайпа товараш кхоачамболлаш хилийтара а.

М. ЗАНИН,
Нохч-ГІалгІай респотребсоюза правлене председатела заместитель.

Іуйрийна ийс сахьат доалаш латтаха яр. Грозненски № 92 йолча берий беша гаргакхача гаьнпа долча хана хьахозаш дар бераша доаха иллеш, лекхача пандара оаз.

Денн - денна эргайоах бераштa увттаю программа, цудухьа бераштa сагота хилац. Къаьгга сурт хьалхашка отт цхьан дийнахьа бераща беча балхага хьежача. ХІанзе а делз бераштa къахьегама кхетам лу цига, къаьстта чІоагІа езайолийт гІишлошъерий говзал. Воспитательница Семенякина Валентина Ильинична керте латтача группера бераш гІишлош хьалъяра ловзар деш бар. Цар чІоагІа теркам тІабахийта болх бора шоаш хьалду цІенош хозагІа хилийтара.

Деша даха кийчдеча бераща бу болх эргагІа ба. Царца каст-каста музыкальни занятеш хул. Цул совгІа хІара дийнахьа цкъа заняти хул бераштa счетаца бу болх Іомабеш, хІанзлехьа дукха хІама ца эшшаш деррига алапаш дІаязде а уж Іодеша а хов бераштa. Цудухьа деша дахача аттагІа хургда. Царна тайптайпара берий халхараш Іомаду. Іалама уголоке латтача зизашта, баьцовгІашта хий тохаш хул. Берий доккхалгеи эІамигалгеи хьежжа тайп-тайпара хул ловзараш.

Къаьстта чІоагІа сакъердалу берий лора ловзарца. Бераш хьагуллу, лор хьеж малагІча лазарах могаш доацаш да бераш. Медицински сестрас дІаязду лазара истори. Царех цхьабараш шоай хІна лораш хила а мег. Берашка салаІийтара мел эша кхыдола ловзаргаш долаш да берий беша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Сурта тІа: лора ловзарг деш да зІамагІйолча группера бераш.

И. Плиева сурт.

Искусство дукха езараш

Шинарча дийнахьеи пІаьраска дийнахьеи шоай занятеш йистеяьлча а чу ца болхаш дукха гов Грозненски кооперативни техникума дешархой. Уж ба техникуме вІашагІъеллача художественни самодеятельносте дакъа лоацараш. Репетицешка гулгу уж цу шин дийнахьа.

Техникуме болх беш я хоровой, драматически, халхараш ду, вокальни, духовой оркестра, кхыйола а кружокаш. Цига Іомаю керда стихаш, иллеш, халхараш. Техникума преподавателаш ба кружокашта кулгалдераш.

Техникуме хулача сайренашка концерташ увттаду самодеятельни артисташа. Цул совгІа каст-каста города техникумашка, училищашка а шоай говзалаш гойташ хул уж. Боккхача безамца тІаэц уж массанахьа а. Къаьстта хоза хеташ да хора солисташа Батукаев Мухьмада, Солянова Лидас, Кулешова Галяс доаха иллеши Мутаев Султана, Плиева Зинас, Алиев ХІарона, кхычар а деш дола тайп-тайпарча къамий халхараши.

ХІанз художественни самодеятельноста республикански хьажарга кийчлуш ба техникума самодеятельни артисташ. Цига хьалхара моттигаш яьхараш вай мехка тайп-тайпарча моттигашка мах боацача туристически путевкаех салаІа гІоргба.

Белгалдаккха деза техникума самодеятельносте дакъа лоацараш укх шера соахка хинначарел шозза дукхагІа хилар.

А. АЛИЕВ,
Грозненски кооперативни техникума дешархо.

ПИСАТЕЛИ ИСТОРИКИ

Николай Михайлович Карамзина белгталара моттиг лоац эрсий литература историна юкъе. Иштта тІехваьнна воккха историограф а хиннав Карамзин. Цун «Российски паччахьалкхен истори», Пушкина яьхачох, «сийлахьвоккхача писатела кхоллам» хиннаб. Эрсий наьха деналерча патриотически гІулакхех йолча цу «историцарча» ІІаьхийча фактически материалах шерра пайда ийцаб Пушкинеи декабристашеи. Историк а писатель а хиларах тарра ерригача Европе цІи хезай Николай Карамзина.

Городе Симбирске (хІанз Ульяновск) дІаяхай писатела берен кхелетаи ха. Цул тІехьагІа Москве деша ваьгІав из. Да венначул тІехьагІа Симбирске юха а вена, барайтталагІча бІаьшерен деэткъалагІа шераш юкъедаххалпа цига ваьхав. Цигга дІадоладеннад цун литературни гІулакхаш.

Карамзин ваьча дийнахьа денз 200 шу дизар чоагГІа дездаь белгалдаккха кийчъелар Ульяновск. Юбилейни деношка городе хилар гІорваьнна вола писатели историки дагавохара хетаь вІашагІкхийтта Гончарова цІерагІча областной Краеведчески музея Іилман советеи областной Іилман советеи заседани. В. И. Ленина цІерахча книжка Двореце областерча библиотекашка хьайийлар книжно-иллюстративни выставкаш, книжкаш дешарий сайренаш хилар.

Писатела даьхене, Карамзинка яхача юрта, хьалъергья виц ца валийта лаьрхІа стелла.

(АПН).

Укх деношка М. Ю. Лермонтова цІерахча драматически театре хилар Л. Шейнина «Тяжкое обвинение» яхача спектакла премьера.

Сурта тІа: спектакла сцена. Сергей Ивановича роль ловзаю артиста А. Поздровкина, Горячева Анна Максимовнай роль ловзаю Нохч - ГІалгІай АССР-а заслуженни артисткас Н. Чипаженкос.

Н. Кобиашвили сурт.

ВАЙ ПЛАНЕТЕРА ХАОТТАМ

ШЕЛАЛ КОТЙОАЛАШ ЙОАГІА

Гайна денад Іа. Декабрь бутт болашехьа а, нула юххе латт температура. СибарегІа хьеделча санна дар Іа. Байкале юкъера лаьрхІача минус 25, Якуте минус 30—40 градус я. 3-ча декабре Малхбузен Европера шийла антициклон сихха малхбузенгахьа хьийдар. Зауралье гІийло лаьтта шелал 20—25 градусага дІакхаьчар. Россе центральни районашка кхаьчар шелал, термометро цига хьахьоккхар минус 15—20 градус. Температура лохъеннай Белоруссе, Прибалтике, Ленинградски областе.

Шелал эттай Украинаи Нижни Волгаи малхбузенгахьа: минус 7—10 градус. Йловхал латт Украина къулбехьенгахьеи Кавказеи. Кавказа Іаьржача форда йистаца гІолла, форда чурча хин температура а санна, дийнахьа 15—17 градус йловхал хул. ХІанз а йІайха латт Кольски ахгІайрен тІа. Скандинавски ахгІайрен тІа а санна, къулба - малхбузенгахьара Атлантика йловхал ух цига. Хьаухача цу йловхалашца цхьана дІахо йода Баренцевои Карскии фордаш чура циклон. Цо шийца Таймырски ахгІайрен йистаца гІолла Іодера лоа, дуІа, чІоагІа михаш.

Тайжача океана чура циклон шийн михашца, лайца, дуІаца, хІаьта цхьацдайолча моттигашка догІашца а континента тІахьийдар. ЧІоагГІа мух баьнаб Магадански областа къилбаседенгахьа. Камчатке чІоагГІа тІаьда лоаи догІаши а делхаош хьеккар из: шин дени шин буси 150 миллиметр хІана хилаизар аьнна хилар йоачаш. Город Магадане цІеной тховнашка хьалкхоачаш дар лай гуанаш, дийнахьа ши гІа гаьнара хІама бІарга ца дойташ дохк оттадаь делхар лоа.

Дог гІаддугаш дІаболабеннабац декабрь Центральни Европе а. ЧІоагГІа догІаш дийлхад Венгре, Югославе. КІезига меттахьа йоалаш йолча Средиземни форда тІарча циклоно массехк дийнахьа дІаьхдаь чІоагГІа догІаш хьоадаьд Италеи Адриатика малхбоалехьеи.

Укх гаргарча деношка догІаш лаьгІлургда укхаза, хІаьта цул тІехьагІа соцаргда, циклоно къилбаседамалхбоаленгахьа хьоргба шийн никъ. Йодача цу циклоно никъ беххаргба малхбоаленгахьара йоагІача шелала. Цулухьа укх гаргарча деношка йІайха ха латтаргья Малхбоален Европе.

Вай мехка европейски территоре тІа юххьанца шелал латтаргья, цул тІехьагІа шелал кІезиг - дукха меллургья Прибалтике, Белоруссе, Россе Центральни областашка. КІезиг-дукха йІайхагІа хургья Украина къулбехьенгахьарча даькъа тІеи Молдавеи, бийсанна минус 1—6 градус а йолаш, лоа а делхаргда.

Къилбаседа Кавказе бийсанна нула гаргга дийнахьа нулал лакхегІен хургья температура, Нижни Волга кІезига хувцалургба хаоттам, Средни Волга минус 20—25 градус хургья.

ЧІоагГІа шелал латтаргья Малхбузен СибарегІа, цхьацдайолча моттигашка температура 40 градус гаргга а йолаш. Шелал кхы а чІоагІагІа хургья Приморски крае. Цхьан бесса боацаш хургба хаоттам Сахалине, Камчатке, Магадански областе: шийла маьлха денош юкъе а уаш михаши дуІаши хургда.

Марина МИНЕЕВА,
СССР Гидрометеоцентра Іилман болхло.

(АПН).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

ДОТТАГІАЛИ ЦХЬАНА ГІУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРИ

ЧІоагГІа а дукххача ханна а вІаши гаргаяхара, доттагІали цхьана гІулакхаш леладелгеи чІоагІдара наькъа тІа яьинай Советски Союзи Францини. Из гаргаахар ханна дагадохарах хинна хІама дац, из хьадоагІа шинна а мехка юкъарча хьашташкара, уж шаккхе а европейскии дунен халкъашта юкъерен кхерамзле чІоагІъе гІерташ хиларгара. Иштта я хІанзза Франце чакхъяьннача Советски правительствана керте латтача А. Н. Косыгина визитах еча дунен халкъашта юкъерча дукххача отклик лейтмотив.

Цу вывода ларде улл хІанзарча хьалийи шин мехка юкъера гІулакхаш дегІаахара динамикан беш бола цийса мах. Нийса мах бу визита итогий, СССР-ан Франценеи юкъе цхьана леладу гІулакхаш дІахо массе оагІорахьара дегІаккхувлара даькъе баьккха керда гІа из лархІарца. Шинна а оагІон бакъде торо хилар, укх шера аьхки Москве Советски Союза кулгалхоштен Франце президентац юкъе переговораш хилча деиз шин мехка юкъера гІулакхаш сиххача темпаша дегІаухаш хилари дика результаташ вІаштІехьъяьнна хилари. Из дикахетар да. Цо хьахьоккх шинна а оагІорахьара оптимизм хилар. Из оптимизм хьахьекхай торговле, экономика, Іилма, техника даькъе дукххача ханна цхьана гІулакхаш леладара планаш цхьана кийчъяреи оттаяреи гІулакха барт вІаштІехьбаларо.

Бакъдар аьлча, тайп-тайпара социальни системаш йолаш йолча сийлахь-йоккхача шин державо шоай гІулакхаш чІоагІача ларда тІаоттаде а шоаш цхьана леладо гІулакхаш кІезиг - кІезига деш шерде а чІоагІде а бокъонца лаьрхІа хилар дунен халкъашта юкъерия боккхача лоархІамера гІулакх да. Доазол лехьарча комментатораша уйла тІайохийт, советско-французски заявлене хьалхара раздел кхоххам кІаьлбелга Іалашде лаьрхІа долча дунен халкъашта юкъерча дешашта, эггара хьалхарча аргІанна, европейски проблемашта хетаь хилара. Заявлене тІа белгалдоаккх, цу гІулакха эггара хьалхара дика результаташ йолаш хилар.

«Шинна а оагІонна хетачох, — йоах заявлене тІа, — цунна тІеххьа массе а доакъошкара гІулакхаш дегІааха деза дерригача европейски мехкашта юкъе а вІаштІехьдоалаши дегІаухаши латтача Советски Союзаи Франценеи юкъе цхьана леладеча гІулакххех хьоккхам а хинна».

Визита итогашта шоаш дег тІара раьза хинна хилар дувц дукхагІдолча фрунцузски газеташа. «Французски общественность раьза хиннай Советски Союзаца гаргадахара, хІаьта уж уйлаш йолаш я тайп-тайпарча партей позицеш а», — белгалдоахар «Юманите» яхача французски коммунистий органо. «Монд» яхача газето белгалдоаккх, хІанзчул тІехьагІа денз дІа «Советски Союзаи Франценеи юкъера торговле кхыдола гІулакхаш меттел, бокъонца доттагІал дола гІулакхаш а дегІаахара кхы пхьанна а хІамо новкъарло еш ца хилар». «Укх гаргарча деношкеи кІирашкеи цІенхаштта Іомадергдолаш долча лоархІамерча документа» санна мах бу советско-французски заявлене Женевьева Табуи яхача газето.

Советско-французски гІулакхаш толаме дегІаахара раьза хилар юкъарчал доацаш пуица хьашт долаш болча шин мехка дийца Іац. СССР-и Францини гаргаяхар дика хет машар лоаттабарцеи чІоагІбарцеи, дунен халкъашта юкъера кхоххам кІаьдбелга Іалашдергдолаш йола средствааш лахарца хьашт долаш мел барашта.

Советско-французски гІулакхаш массе оагІорахьара дегІааяхаро, йоах «Свободне слово» яхача чехословацки газето, белгала, аьттув баккха безя ерригача Европера гІулакхаш тоалара. хІана аьлча нийсача гІулакхий маІанах хила доагІаш да, СССР-и Франции тайпара йолча державаша доттагІалца цхьана гІулакхаш леладаро Европе тешамеи кхерамзлени уйла чуйоссаелга.

«Жиче Варшава» яхача польски газето белгалдоаккх, «вай континентерча сийлахь-йоккхача шин державо цхьана гІулакхаш леладар — из машаре дахарах йола советски идея котъялари инарала де Голла кІоарга политически реализм хилара дола тешали» хилар.

Кхыметтел «Нью-Йорк таймсо» а бакъду, «дІадаха кІира европейски гІулакхаш меттахьа хьайна кІира» хилар а хувцамашкахьа керда наькъаш» хьаделлаш хилар а. Безам боацаш бакъду газето хІанзара советско - французски гІулакхий лостам дунеи халкъашта юкъера лоархІам болаш хилар. Цунца цхьана, Малхбузехьарча, къаьстта а США-рчеи Малхбузен Германерчеи кепайоазон цхьайолча органаша гучахьа хьайоах Франценеи Советски Союзаи юкъера доттагІал дола гІулакхаш дегІаахара шоаш раьза ца хилар.

РОДЕЗИЙСКИ ПРОБЛЕМА ЮХА А ДЕН ПОВЕСТКА ТІА ЯЬННАЙ

ДІадахача кІирагІа юха а ирьенна дІаэттай Къулбехьен Родезе проблема. Кхойтта бутт хьалхагІа цу английски колоне территоре тІара Іаьдал низагІа шоай бе деллар Ян Смит керте латтача расисташа. Иззал ха йоаккхаш Смитаца цахаддаш переговораш йир английски правительства иштта, шинна а мехка мегаш хургдолча тайпара, из гІулакх вІаштІехьдаккха гІерташ.

Декабрь бетта юххье шин дийнахьа конфиденциальни переговораш йир английски премьер-министра Г. Вильсонеи родезийски расистий лидера Смитеи. Уж еча хана Вильсона предложени елар Родезе бахача африканцашха болча наха хоржамашка лоаца дакъа кІезиг-дукха шерде, формально даь а английски инарал-губернатора яхар де декхаийла хургйола. Смит керте латта переходни оалаш йола правительство вІашагІйолла, аьнна. Іаьдал цу тайппара белгалъяланза йолча йІаьххача хана хьалхагІа а санна шига баха хайшача 220 эзар европейций бе доаллаш хургдар, хІаьта Родезера виъ миллион африканцаш дІахо а цхьаккха бокъо йоацаш долча хьала тІа хургбар. Цхьабакъда, Смита правительства дІатІаэцанзар кхыметтел, Вильсона ше яьхачох, уж «камаьрша» условеш а.

Цул тІехьагІа Кхерамзлен Советага дехар дир Англе ООН-а мехкаша «декхар а даь», Родезена духьала массехк экономически санкци чакхъяккхарах долча дешага хьожаялар аьнна. Цул хьалхагІа Родезе хьакъесхьа Англе «шийна лайна чакхъяьхача санкцеша», ховш мадарра, цхьаккха результат яланзар. «Файнэншл таймс» яхача английски газето яхачох, цар экономически халонаш тІакхоачаяизар Смита, «Родезера политически климат хувцалургах ца дийцача а». «Шийна лайна чакхйоахаш хинна санкцеш» теркалъяцар керттерча капиталистически паччахьалкхений купецашеи промышленникашеи. Цу тІа а санкцей политика «эггара чІоагІагІа телхаяьраш», Къулбехьен Родезе премьер-министр хиннача. Г. Тодда яхачох, английски компанеш яр. «Тхьамкий берригa хьувкъам «дІанийцар» американски, малхбузенгермански, кхыйолча кхыча мехкий фирмаша.

«Декхар а даь чакхъяха аьнцача санкцеех» лаьца аьлча, цар тІа оттадаьд, белггал аьлча, ООН-а членаш долча дерригача мехкаша Родезена арахьа еча торговлех хьатІадоагІача дерригача валютни ахчаех цхьана лаьрхІача 2/3 дакъа совгІа луш дола тхьамка, хром, асбест, шекар па эпаш дутилга. ХІаьта а, белгалдоалаш гІулакх да, Англе резолюце проекта тІа, Родезе мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи кхухьийтилга соцадарах, хІама хьоахладаь ца хилар. Мехкдаьтта кхухьийтилга ца дийхкача кІезига пайда болаш хургьяр экономически санкцеш чакхъяхарах йола английски план. Замбе президента К. Каунда хетачох, санкцей английски план тІаэцарах «хозахетадаь ха йоаелга» хургдар. «Файнэншл таймс» яхача газето даьча лоархІамех, чакхъяха аьнначa экономически санкцешка мел яь а Родезе экономикана воздействи юлургьяц ООН-е уж тІанийцачул тІехьагІа 6—8 бутт баьннача гІолла мара. ГІулакх сенах латт аьлча, из латт, Смита правительства ког гІорталга еш дар Ян Смит а санна болча хьаьрбаьннача расисташа доал деш йолча Къулбехьен - Африкански Республико деш дола экономическии политически новкъостал хиларах. ЮАР-а правительства хІанзле а, доккхала санна, массанена хозаш хьакхайкадаьд Родезена духьалара санкцеш ше хьаллоацарг ца хилар. ХІаьта Англе доалдеча гІозарашка ладувгІа а безам болаш бац ЮАР-а духьала моллагІа тайпа а санкцеш чакхйоахилгах деча къамаьлага. Цудухьа йоах Ян Смита, «декхар а даь санкцеш чакхйоахилга» юкъедаккхарах вІалла кхераш вац ше.

Английски викала Брауна Кхерамзлен Совете 8-ча декабре цІаькха юха а кердадаьккхар шийн къамаьл: Англи чІоагГІа духьала я родезийски режим дІаяккхар духьа низ юкъе баккхара алхха цхьан санкцешка, къаьстта а Англе яххача тайпара йолчарча хІаьта а, Родезера расистски доал дІадоаккхалургдац. Цунца дувзаденна «Эльмуджахид» яхача алжирски газето бакъду «родезийски проблема низ юкъебаккхарца мара къоастаюлургІоацача дІаккхаьча» хилар. Иштта из хеташ ба хІанз дукхача африкански паччахьалкхений кулгалхой а.

«ТЕШАМЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО» ОТТАЕРГЬЯ ЙОАХ ЯПОНЦАШКА

ДІадахача кІирагІа Японе керда правительство вІашагІъеллай Эйсаку Сато, доал деш йолча либерально-демократически парте лидера. Из событи къаьстта шийн тайпара белгальяьнна я Сато правительство укх тІеххьарча шин шера хІанз диаззлагІа хувцалуш хиларах. «Правительство массехказза хувцаялар бахьан долаш, — латкъаш да «Йомиури» яха газет, — дукхагІа йолча министерствай цхьа шу мара юкъе ца долаш кхоъаш тайп-тайпара кулгалхой хиннаб... ХІара хувцам массаза хул юххье деиз юхболабала безам хул дукхагІа болча министрий. ...ХІаьта кхоачаш бокъонца гІулакхах кхийтта а бовлалехьа балхара дІабоах уж».

Правительство иштта каст-каста хувцаялара керттера ши бахьан либерально - демократически партена чухьарча кхаь фракцена юкъе латтача къовсамца дувзаденна да. Правительстве магогга дукхагІа ши-шийн викалаш ховшабе гІерташ я хІара фракци. ШоллагІа дола бахьан сенах латт аьлча, из латт, цхьан газето аьначох, шоай гІулакхаш мича кхоачалуи официальни гІулакхаш мичара дІадолалуи къоастаде ца ховш хинна дукхха министраш юкъе а болаш коррупци лелаяь хиларах. Да велалургвоацаш дола цхьаболча министрий гІулакхаш, кхыметтел японски парламента тайп-тайпара комиссеш а политически цатоамаш массехк бетта къовстадаиза ца йоалаш, селлара цІенхаштта дар.

Цу доллача хІамаша Сатой шийн авторитета а хІама ца тоха йиш яцар. ЦхьоалагІча декабре хиннача либерально - демократически парте съездо хьахьекхачох, парте лидер волча Сато позицеш мелъеннай. Парте председатель хоржача хана Сато цІенхаштта саперник вар Фудзияма. Хоржамаш Сато кот а волаш чакхдаьнадале а, цунна тІехьа кхадж тесса дукхагІбараш цо догдаьхача тайпара сел-дукха а хиннабац.

Парте съезд чакхъяьнначул тІехьагІа керда правительство вІашагІа а елла, Сатос пресс-конференце хьакхайкадир, «Шена правительство» вІашагІйолла вІаштІехьдаьнад шийн аьнна, дош делар «правительствах халкъа тешам болаш ца хилар дІадаккхара» чІоагГІа къахьегаш да, аьнна. «Йомиури» яхача газето яхачох, Сатос кердача министрашка дІаьлар, гІулакхаш шоай дараш къаьстаи официальни дараш къаьстаи долга ховш уж хила безаш хилар а министра моллагІа а ца доагІаш гІулакх дойя из балхара дІаоаккхаргхилар а.

И. ЛАПИЦКИЙ,
В. КУЗНЕЦОВ, Л. НОСЫРЕВ.
(ТАСС.)

ЛадувгІа

13 ДЕКАБРЬ, 1966 шу.

РАДИО: 3.30 — Къона тІехье» (гІалгІай меттала); 16.05 — микрофона хьалхашка радио солисташ; 16.30 — «ХІамах чІоагІа сакхуэш вола хьехамлур» яха очерк (гІалгІай меттала); 17.15 — Индустриальни Нохч - ГІалгІайче; 17.30 — «Паччахьана хьалхара чухьадаш» яха беседа (нохчий меттала); Советски Іаьдала 50 шу дизарга.

УКВ: 9.00 — «Массаза йоага цІи» яхача цикла тІара передача; 9.33 — Шестоковича хьалхара симфони; 10.04 — «Гургалий мукъа оазаш» яха радиокомпозици; 10.48 — «СССР халкъа артист Нелепп яха концерт - очерк; 11.31 — «Революцеи кхалсаг» яха передача; 19.00 — «Са уйла яха радиопьеса (хьалхара дакъа); 19.45— симфонически оркестра лаьрхІа йола Чайковске шоллагІа сюита; 20.23 — «Герцена къонал» яха радиопостановка.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Бераштa дола фильм; 18.10 — Телевизионни кердадараш—(эрсийи нохчийи меттала): 18.40 — Киножурнал; 18.50 — Юрти нахи (гІалгІай меттала); 19.20 — Английски метта урок; 19.50 — Шоана, бераш! 20.00 — шовзткъеи итталагІа шу. Керда хьалъеш йола тха гІишлош. 20.40 — ДІаяхача заман оагІонаш» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный. Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора—2.41.23; редактора зам.—2.30.91: бехктокхама секретара — 2.45.48, партийни вахара; промышленнии, юртбоахамеи, культураи, письмойи отделий—2.25.72; корректорске — 2.09.20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2.41.23; зам. редактора — 2.30.91; ответственного секретаря—2.45.48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2.25.72; корректорской — 2.09.20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография издательства «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05147. Заказ 6373.